

GUJOURNALEN

NR 4 | SOMMAR 2010

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Korset - en myt?

Inte mycket sömn för
den jagade Gunnar Samuelsson

HUR RÖSTAR AKADEMIKER?

**Stora skillnader
mellan ämnen**

NYHET 4

FÅR JAG FILMA DIG?

**Vi ger svar på de
vanligaste frågorna**

PRAKTISKA TIPS 14

LISBETH LARSSON

**Vi dödar våra
kvinnliga hjältar**

PROFIL 16

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

GU JOURNALEN

EN TIDNING FÖR GÖTEBORGS
UNIVERSITETS MEDARBETARE

sommar

**CHEFREDAKTÖR &
ANSVARIG UTGIVARE**
Allan Eriksson 031-786 10 21
allan.eriksson@gu.se

**REDAKTÖR &
STF ANSVARIG UTGIVARE**
Eva Lundgren 031-786 10 81
eva.lundgren@gu.se

FOTOGRAF OCH REPRO
Johan Wingborg 031-786 29 29
johan.wingborg@gu.se

GRAFISK FORMGIVNING & LAYOUT
Anders Eurén
Björn E Eriksson

MEDVERKANDE SKRIBENTER
Anna Frödeby, Henrik Axlid, Ove Sernhede, Jimmy Sand, Helena Åberg, Bo Rothstein, Pam Fredman, Lennart Weibull, Mathias Klang, Lars Hjertberg, Annika Hansson, Guy Heyden och Maria Sjöberg.

KORREKTUR
Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

ADRESS
GU Journalen,
Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg

E-POST
gu-journalen@gu.se

INTERNET
www.gu-journalen.gu.se

TRYCK
Geson Hylte Tryck

UPPLAGA
6 200 ex

ISSN
1402-9626

UTGIVNING
7 nummer/år. Nästa nummer
utkommer den 6 oktober.

MANUSSTOPP
15 september 2010

MATERIAL
För obeställt material ansvaras ej.
För ej signerat material ansvarar
redaktionen.
Citera gärna, men ange källan.

ADRESSÄNDRING
Gör skriftlig anmälan till redaktionen.

OMSLAG
Gunnar Samuelsson,
religionsvetare
Foto: Johan Wingborg

REKTOR HAR ORDET

Vi behöver förändra vår organisation

VÅR ORGANISATION är inte ändamålsenlig. Den hjälper oss inte att utnyttja den potential som universitetets stora bredd och samlade kunskap egentligen ger oss. Det i sin tur betyder att vår forskning och utbildning inte blir så bra som den skulle kunna vara.

Detta har framkommit på olika sätt i utredningar, genom diskussioner med deltagare i chefsutvecklingsprogram, vid möten med informella forskargrupper och i det pågående strategiarbetet. Med tiden har detta övertygat mig och övriga ledningen om behovet att modernisera och anpassa vår organisation till dagens och morgondagens krav.

Till svagheter med nuvarande organisation hör att institutionerna, som är kärnan i vår verksamhet, är starkt begränsade. Andra problem är den starka fakultetsstrukturen som försvårar gränsöverskridande initiativ och att den gemensamma förvaltningen och fakultetskanslierna inte sällan arbetar med samma frågor men med olika ledningar, vilket leder till dubbelarbete och stora kostnader.

Områden istället för fakulteter

I min vision av en framtida organisation får våra institutioner ett större operativt handlingsutrymme för att kunna bedriva och utveckla utbildning och forskning med hög kvalitet. Där

ersätts också den nuvarande fakultetsnivån av fyra till fem nya områden som har ansvar för de strategiska utbildnings- och forskningsfrågorna. Områdena behöver inte vara en samordning av nuvarande fakulteter utan även andra innehållsmässiga indelningsgrunder måste prövas. Också den administrativa verksamheten måste anpassas till de nya förutsättningarna genom att den gemensamma förvaltningen och huvuddelen av fakultetskanslierna samordnas i en ny universitetsadministration under en gemensam ledning.

Vi behöver diskutera

Detta är några av huvudpunkterna i en tänkt ny organisation för Göteborgs universitet. Med utgångspunkt från denna färdriktning är det angeläget att vi nu får igång en diskussion där alla medarbetare vid universitetet deltar. De viktigaste diskussionspunkterna är hur institutionsnivån ska stärkas och hur de nya områdena ska organiseras i syfte att stärka kvaliteten i vår verksamhet. Konsekvenserna av en samordnad universitetsadministration måste också diskuteras och analyseras.

En sådan här process kommer säkert inte att kunna genomföras utan en och annan kontrovers. Många är direkt berörda och kommer att påver-

kas. En projektledare kommer att tillsättas med uppgift att leda det fortsatta arbetet inom ramen för givna direktiv. Tidsplanen är ännu inte fastställd.

Vår nya organisation är något som hör framtiden till. En annan sak som också hör framtiden till, men dessbättre i ett mer närliggande perspektiv, är sommaren. Jag hoppas att årets sommar bjuder på vackert väder och att ni alla får en skön och avkopplande semester. Jag vill också tacka för många goda insatser under det gångna läsåret och önskar er alla välkomna tillbaka när det är dags att ta nya tag igen.

PAM FREDMAN

FOTO HILLEVI NAGEL

REDAKTIONEN HAR ORDET

Värna om ett öppet utbyte av idéer!

NY FÖRSTASIDA? Ja, det är en i raden av förändringar som vi genomfört den senaste tiden. Många har pekat på att GU Journalen är snygg och stilren men ganska tråkig. Nu har förstasidan fått en ansiktslyftning som vi hoppas du uppskattar.

I detta nummer erbjuder vi extra mycket sommarläsning. Med tanke på valet skriver vi om akademikers röstande: Är det så att företagsekonomer och jurister är mer högerinriktade än exempelvis sociologer? Ja, en unik undersökning tyder på det. Men har det någon betydelse för undervisningen och finns det en risk att lärare inte kan hålla isär fakta från åsikter?

Namn-kunniga akademiker

Fotboll är ju i högsta grad ett aktuellt samtalsämne. Frilansreporter Lars Hjertberg har begett sig till Fysikens

stora gymnastiklokal, där flera namnkunniga akademiker har lirat boll sedan 1970-talet.

Förändrad upphovsrätt

Digital teknik och internet ger både möjligheter och problem. Vad gör du exempelvis när studenter vill filma din föreläsning? Har du rätt att säga nej? Vi svarar på några vanliga frågor. Att kunskap måste delas för att ha ett värde, håller de flesta med om. Men det är inte lika lätt i praktiken. Det har blivit allt tydligare att den traditionella upphovsrätten inte hänger med i den snabba digitala världen. Ett alternativ som fått stor spridning är licenser inom Creative Commons, som ger upphovsmannen möjlighet att bestämma hur ett verk får användas och spridas. Creative Commons bygger på ett öppet utbyte av information, tankar

och idéer. Öppenhet är annars något som det inte talas så mycket om nu för tiden. Men en organisation mår bra av ett levande och kritiskt debattklimat. Det har man insett vid Universitetet i Oslo, där högsta ledning uppmanar anställda att slå larm när något inte står rätt till. Varför inte införa ett liknande system med whistleblowers här? Tidningen är förstasida en självklar kanal för yttrandefrihet.

GU Journalen finns sedan en tid även på Facebook. Sök upp oss där. Diskutera och kom med tips och idéer. Till sist önskar vi er en härlig sommar.

ALLAN ERIKSSON
EVA LUNDGREN

26

19

16

32

- 4 **Hur röstar akademiker?**
Tror du att ekonomer väljer borgerligt och sociologer lägger sin röst på Vänsterpartiet? I så fall tror du rätt.
- 6 **Omorganisation**
Dagens struktur är otidsenlig, säger Pam Fredman som vill ha en helt ny organisation. Vi har pejlatt vad folk tycker.
- 7 **Lokaler står tomma**
Ingenting har hänt sedan utredningen för två år sedan. Nu skärps tonen: alla ska ha ett och samma system.

- 8 **Stoppad antagning**
För tredje gången på fem år ställs forskarutbildningen vid Humanistiska fakulteten in. Doktorandombudsman kritiserar beslutet.
- I2 **Goda pedagoger prisas**
Bibliotekarier, statsvetare och en IT-lärare får i år pedagogiska priser.
- I4 **Får studenterna filma din föreläsning?**
GU Journalen reder ut vilka regler som gäller för den som vill spela in föreläsningar och dela information på nätet.

- I6 **Författarinnan som tragisk hjälte**
Kvinnans elände är ett skoskav i kulturen, säger litteraturvetaren Lisbeth Larsson.
- 20 **Vivekanand is a born optimist**
Even though the Indian researcher is far away from home, he always looks at life from the bright side.
- 23 **Kontroversiell avhandling**
Gunnar Samuelsson har fått medierna på sig efter att ha visat att det inte finns några bevis för att Jesus dog på korset.

- 26 **Fotboll på hög nivå**
Sture Allén är mittfältare och Sölve Ohlander är back när akademikerna lirar boll på Fysiken.
- 28 **GU långt efter**
Det menar IT-forskaren Mathias Klang som tittat närmare på hur GU tar vara på sina bloggare. Dessutom svarar Ove Sernhede på Bo Rothsteins kritik.
- 3I **Historia har blivit underhållning**
Vi har glömt bort varför historia är viktigt, skriver Maria Sjögren, nybliven professor i historia, i en essä.

Står svenska akademiker till höger eller vänster?

Svenska samhällsvetare, framför allt företagsekonomer, röstar i högre utsträckning borgerligt, enligt en unik studie. Men är deras politiska uppfattningar ett problem när de möter studenterna?

VILKA PARTISYMPATIER finns bland Sveriges samhällsforskare? Nationalekonomen Niclas Berggren vid Näringslivets forskningsinstitut Ratio har, tillsammans med ämneskollegan Henrik Jordahl, Institutet för näringslivsforskning, och sociologen Charlotta Stern, Stockholms universitet, gjort den första undersökningen i Norden. De skickade ut inbjudan till en webbenkät bland praktiskt taget samtliga forskare och universitetslärare inom sju samhällsvetenskapliga ämnen.

Resultatet pekar på en lätt tendens i borgerlig riktning, men framför allt finns där ganska stora skillnader mellan forskare inom de olika disciplinerna.

– Tre saker förvånade mig, säger Niclas Berggren. Framför allt att Folkpartiet var så populärt, särskilt bland företagsekonomer. Men också att Vänsterpartiet var största partiet bland sociologer och att

Socialdemokraterna bara var största partiet bland statsvetare.

Stort bortfall

Mikael Gilljam, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, säger att han inte direkt hoppade till när han läste undersökningen.

– Om det var något som förvånade mig var det skillnaden mellan ämnena, som var större än jag förväntat mig. Men det kan förklaras av bortfallet i studien. Den låga svarsfrekvensen kan göra att det ser ut att vara större skillnader än det faktiskt är.

Efter två påminnelser hade 1 512 personer av de 4 301, det vill säga cirka 35 procent av de tillfrågade, besvarat enkätundersökningen. Niclas Berggren och hans medförfattare gjorde en bortfallsanalys, som de menar ger stöd åt deras slutsatser.

Intresset styr

Enligt Mikael Gilljam kan skillnaderna i politiska åsikter mellan forskare inom olika discipliner bero på tre faktorer. Två handlar om självselektion i inflödet och i utflödet.

– Man väljer som student vad man studerar, och man söker sig till de ämnen man

Förvånande att Folkpartiet är så stort bland företagskonomer.

är intresserad av. Det förekommer förstås att personer till vänster läser ekonomi. Men de som hoppar av befinner sig ofta i den minoritet som har avvikande åsikter.

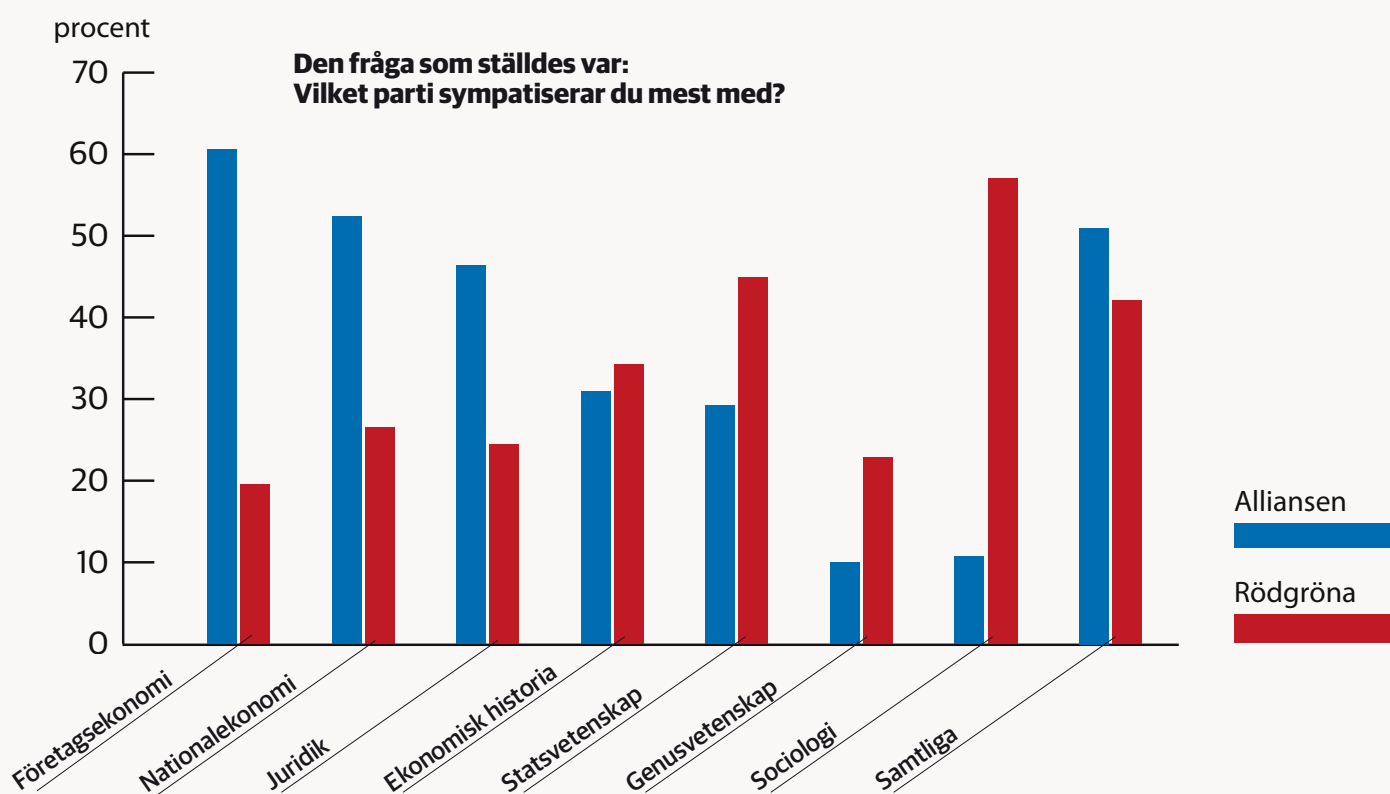
Den tredje faktorn har att göra med ämnets själva innehåll.

– Det finns forskning som tyder på att ämnet i sig förstärker åsikter. Studenter i statsvetenskap är mer positivt inställda till representativ demokrati i slutet av sina studier än i början. Det fungerar på ett liknande sätt med nationalekonomins teori om egennytta.

Inget stort problem

Varken Mikael Gilljam eller Niclas Berggren tror att det behöver vara ett problem med de politiska åsikterna bland forskare inom olika ämnen.

– Det är klart att det skulle kunna vara problematiskt, säger Niclas Berggren. Men vi kan inte i vår studie belägga att politiska åsikter skiner igenom i forskning eller undervisning. En professor med en viss politisk övertygelse kan ändå sakligt presentera fakta och teorier på ett balanserat sätt. Forskare som deltagit i statliga utredningar är i högre grad socialdemokrater än

Folkpartiet Liberaler

Kristdemokraterna

nya moderaterna

miljöpartiet de gröna

Vänsterpartiet

generellt. Men är det problematiskt? Det innebär att dessa statsvetare är mer representativa för befolkningen som helhet, om man nu tycker att det är en fördel.

– Vi får hoppas att universitetslärare och forskare är lika professionella som vi förväntar oss att andra yrkesverksamma ska vara, säger Mikael Gilljam. Precis som att jurister står till höger men att de inte låter det påverka dem i deras yrkesutövning. Striderna inom vetenskapen handlar snarare om metodologi och vad som är god forskning, än om politik. Det farliga är kanske inte att en och annan har politiska åsikter. Faran uppstår när man håller på för sig själv, när man sitter hemma och forskar och har skrivit någon bok som ingen kollega har läst.

JIMMY SAND

webbenkät

Studien utfördes av Niclas Berggren, docent i nationalekonomi vid Näringslivets forskningsinstitut Ratio, Henrik Jordahl, docent i nationalekonomi vid Institutet för näringslivsforskning, samt Charlotta Stern, universitetslektor i sociologi vid Stockholms universitet.

Den finns publicerad genom artikeln *The Political Opinions of Swedish Social Scientists*, Finnish Economic Papers vol. 22, nr 2, 2009.

Under december 2005 till januari 2006 besvarades en webbenkät av 1 512 av 4 301 tillfrågade forskare inom företagsekonomi, ekonomisk historia, nationalekonomi, genusvetenskap, juridik, statsvetenskap och sociologi. Det ger en svarsfrekvens på 35,2 procent.

Resultatet pekar på sympatier i borgerlig riktning: 51,5 procent för M, FP, C och KD respektive 41,0 procent för S, V och MP.

Niclas Berggren har även skrivit om studien på sin blogg: <http://nonicocloasos.wordpress.com/2010/02/08/star-svenska-akademiker-till-vanster-eller-hoger/>

Tror du att företagsekonomer röstar borgerligt och att genusvetare gillar Feministiskt initiativ? I så fall tror du rätt.

OLOF JOHANSSON-STENMAN är professor i nationalekonomi – en av de discipliner där undersökningen pekar på särskilt stark sympati för Folkpartiet (27,2 procent).

– Förmodligen är det så att personer med liberala preferenser väljer att läsa nationalekonomi i något högre grad. Det är svårt att säga hur stark denna effekt är, men en viss effekt kan det nog finnas. Ett annat skäl är ämnets karaktär. Det finns en liberal grundtanke och de flesta modeller utgår från att utbyte och fri handel i grunden är något bra. När något inte fungerar så är det en avvikelse från en sådan marknadsmodell. Det är svårt att separera effekten av att mer liberalt sinnade studenter väljer att studera nationalekonomi från den påverkan i liberal riktning som kan ske när man läser ämnet. Att ämnet har den här grundtanken känner nog folk i viss mån till.

ULLA M HOLM är professor emerita i genusvetenskap, där Feministiskt initiativ är största partiet (33,3 procent) och där den största gruppen därefter (18 procent) inte sympatiserar med något parti.

– Som kanske många feminister tolkar jag politik i Hannah Arendts mening, där det inte handlar så mycket om hur vi ska fördela pengar utan om hur vi kan erkänna många sorters människor och forma oss själva och vår omvärld som medbestämmare. Jag har alltid haft svårt att hitta något parti att rösta på, men har väl legat åt vänster i meningen av en strävan efter mänsklig frigörelse som kräver en ordentlig samhällsomvandling. Jag tror något liknande gäller för många inom genusvetenskap.

Mikael Gilljam

Att partier som är stora bland befolkningen som helhet är mindre bland forskare, och vice versa, tycker inte Mikael Gilljam, professor i statsvetenskap, är särskilt märkligt.

– Akademiker är vana att ifrågasätta och problematisera. Moderaterna och Socialdemokraterna uppfattas som etablissemangspartier. Man ska vara mot makten. Är man vänster sympatiserar man med Miljöpartiet eller Vänsterpartiet, är man borgerlig blir det Folkpartiet. De uppfattas inte så mycket som statsbärande partier.

Pro Arte et Scientia 2010

» **GUNNAR DAHLSTRÖM**, tidigare bland annat chef för Göteborgs stadsmuseum och akademidirektör vid Göteborgs universitet, får tillsammans med Stefan Svensson, kommunstyrelsens ordförande i Partille, utmärkelsen Pro Arte et Scientia 2010.

Gunnar Dahlström har på olika sätt bidragit till Göteborgs universitets utveckling, bland annat när det gäller mötesplatsen Jonsereds herrgård. Även Stefan Svensson har bidragit till

utvecklingen där, inte minst genom skapandet av Jonseredsstiftelsen.

212 miljoner

» **SÅ STORT BLEV** överskottet för Göteborgs universitet förra året.

Det framgår av den interna uppföljningen för 2009, som presenterades i vår. Framför allt beror det på att intäkterna ökade med 7 procent. Ekonomichef Lars Nilsson tror att en orsak är införandet av den nya redovisningsmodellen för fullständig kostnadstäckning.

Några röster om omorganisationen

En försiktig optimism men också en oro över vad som händer med inflytandet. Så skulle man kunna sammanfatta åsikterna om planerna.

Gunilla Burstedt, prefekt på Filmhögskolan

– Min spontana tanke var: Oj, vad spännande! Då skulle vi kunna slå oss ihop med en annan institution från ett annat område. Intressant nog

håller vi just nu på att jobba med verksamhetsutveckling på Konstlärliga fakulteten som sammanfaller med Pams visioner. Jag ser också ett behov av en omorganisation, men samtidigt är det viktigt för konstnärliga utbildningar att kunna behålla sin identitet och sitt varumärke.

Olle Lärkö, dekan på Sahlgrenska akademien

– Det kommer nog inte att betyda så mycket för SA, vi har redan gjort vår omorganisation och inkluderat det som har med hälsa att göra. Vi

har också reducerat antalet institutioner från 16 till 6. Det är viktigt att SA har bra relationer med övriga GU men vi har faktiskt 100 gånger så många ekonomiska transaktioner med sjukvården som med övriga GU.

Ulf Bjereld, prefekt vid statsvetenskapliga institutionen

– Det är positivt att rektor vill förbättra förutsättningarna för forskning och utbildning men jag ser tre risker med projektet.

1. Varje förändring tar kraft. Eftersom målen ännu är oklara finns det risk att ett stort och krävande förändringsarbete påbörjas för sakens egen skull. Vilka konkreta problem är det egentligen som ska åtgärdas? Kan man verkligen inte komma åt dessa

problem med de strukturer som existerar idag?

2. De planer som hittills presenterats kommer att leda till att maktfrågorna lyfts till en högre nivå, samtidigt som ansvaret för utförandet placeras på enheterna. På så sätt skiljs makt och ansvar, vilket sällan är lyckat.

3. Jag känner oro över att det planerade förändringsarbetet kommer att forceras fram, på samma sätt som det olyckliga hastandet vid genomförandet av OH-modellen.

Barbara Czarniawska, professor i företagsekonomi

– Om det blir bra beror på hur, varför och för vad omorganisationen görs. Det kanske blir jättebra men det är för tidigt att säga. Det enda

potentiella megaområde som är självklar kandidat är medicin. Vi väntar med spänning på ett mer detaljerat förslag.

David Turner, dekan på Naturvetenskapliga fakulteten

– Jag är positiv till förslaget. Sedan ett par månader har vi själva diskuterat en omorganisation av vår fakultet och den processen sammanfaller med rektors plan. Jag har börjat inse att fakulteternas frihet inte är positiv i alla avseenden. I den nuvarande organisationen finns hinder som försvårar samarbete över fakultetsgränserna. Det gäller att se över organisationen för att på bästa sätt samla all den kompetens som finns i en modern organisation. Vi måste vara öppna för förändringar och det är inte säkert att alla våra ämnen hamnar under ett och samma paraply.

Rolf Solli, chef på Gothenburg Research Institute

– Jag är positiv till idén att bryta upp fakultetsstrukturen och närmare

undersöka vilka institutioner som egentligen hör ihop. Men det är inte självklart att man löser alla dagens problem med en stor omorganisation. Det finns två förhärskande megatrender idag: det ena är att stort är fint. Det är oklart varför men alla går åt samma håll. Det andra är att ansvar och beslut förs allt längre ner i organisationen. Samtidigt har den centrala administrationen bara vuxit, man kan undra varför. Det kan inte vara rimligt att vi har overheadkostnader på 70–80 procent. Om omorganisationen inte leder till sänkta administrativa kostnader, kan man lika gärna strunta i det.

Ingemar Nilsson, prefekt på institutionen för litteratur, idéhistoria och religion

– Jag har svårt att se vitsen med en så stor förändring, den största i Göteborgs universitets historia. När man talar om omorganisation blir folk på min institution helt skräckslagna, frågan är om vi orkar med ännu en. Vi humanister har länge levt med flera spöken: evaluering, resultatmätning, citeringsindex; matematiska modeller som bevisligen inte fungerar. Kommer resurserna till humaniora att krympa ytterligare? Jag kan dock se fördelar med att minska antalet fakulteter – ungefär hälften skulle vara lagom. Exempelvis skulle ett samgående mellan humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna kunna vara positivt. Men att helt bryta sönder fakultetsstrukturen låter väl radikalt. Institutionerna har redan mycket makt. I det nya förslaget är risken stor att det blir ännu större institutioner vilket kan hota små och svaga ämnen. En fakultet behövs som skyddar de små plantorna.

Institutionerna ska få större frihet

En ny organisation som bättre främjar samarbete över gränserna samt en förstärkt och effektivare basorganisation. Det är grunden i det förslag till omorganisation som rektor redan nu vill få igång en diskussion om.

DET FINNS FLERA ORSAKER till att Göteborgs universitets organisation behöver förändras, menar rektor Pam Fredman som presenterat sina tankar i ledningsråd, vid chefsmöten och senast vid universitetsstyrelsens sammanträde den 10 juni.

– Vi lyckas inte ta tillvara den samlade kvaliteten av vår bredd och den totala kompetens som finns inom universitetet och därmed inte den potential som vi har för utveckling av vår forskning och utbildning, framhåller hon.

Det finns, enligt Pam Fredman, flera brister idag: institutionerna är toppstyrda och kringskurna från olika håll, dagens starka fakultetsstruktur försvårar samarbete över gränserna, för många detaljfrågor ligger idag på fakulteterna, internkommunikationen haltar och ett problem är att gemensamma förvaltningen och fakultetskanslierna till stor del jobbar med samma frågor fast under olika ledningar.

Det som Pam Fredman har deklarerat är bland annat att institutionerna ska få mer makt.

– Institutionerna ska få det handlingsutrymme som behövs för att de ska kunna bedriva och utveckla utbildning, forskning och samverkan av hög kvalitet. Samtidigt skapas 4–5 nya områden på motsvarande fakultetsnivå.

Tanken är att se över de gamla indelningarna av fakulteterna och fundera över vilka institutioner som hör ihop.

En konsekvens av omorganisationen är att det bildas en samordnad universitetsadministration genom att dagens fakultetskanslier får en tydligare, men betydligt mindre omfattande, roll.

Trots att det inte finns någon fastställd tidsplan är ambitionen att komma igång med arbetet så fort som möjligt.

ALLAN ERIKSSON

Nya kårer

» FRÅN DEN 1 JULI slås flera av de tidigare studentkårerna vid Göteborgs universitet samman så att endast följande fyra kommer att finnas: Handelshögskolans i Göteborg studentkår (HHGS), Konstkåren vid Göteborgs universitet (KK), Sahlgrenska akademins Studentkår (SAKS) och Göta Studentkår.

Ny tidning på engelska

» GU MAGAZINE är ett magasin om forskning vid Göteborgs universitet. Det har tagits fram främst med tanke på alla stora internationella kongresser som hålls i Göteborg under 2010.

– I stället för en allmän broschyr på engelska har vi valt att göra en tidning med, förhoppningsvis, läsvärda och intressanta artiklar. Men tidningen är tänkt att leva vidare även efter denna sommar. Ta gärna med den om du reser utomlands eller får engelsktalande gäster, säger redaktör Carina Elmäng.

GU magazine finns att beställa på samma sätt som övrigt informationsmaterial på:

www.gu.se/omuniversitetet/bestall_trycksaker.

Alla ska använda samma system

FOTO GÖRAN OLOFSSON

Lokaler utnyttjas ineffektivt och dåligt, men nu ska det bli ändring på det. Rektor har fattat ett nytt beslut om att ett och samma system för schemaläggning och bokning av lokaler ska gälla vid hela universitetet.

I HAGA, PÅ HUMANISTEN och vid Pedagogen – överallt gapar tomma lokaler på bästa föreläsningstid. Att lokalerna utnyttjas dåligt, det visade en omfattande kartläggning från hösten 2007. Trots vissa undantag låg den genomsnittliga beläggningen på under 50 procent. Anders Granberg, som gjorde undersökningen, betvivlar inte att beläggningen är minst lika dålig idag.

För två år sedan tog rektor ett beslut om att införa ett gemensamt bokningssystem vid hela universitetet. Men sedan dess har nästan inget hänt. Istället har frågan utretts vidare.

– Det är oacceptabelt att vi inte har

ett universitetsgemensamt verktyg för schemaläggning och lokalbokning, säger Anders Granberg. Jag har förståelse för att det kan vara en kontroversiell och komplex fråga men om man fokuserar på detaljer kommer man aldrig vidare. Vi måste börja någonstans.

Gäller stora lokaler

Han är därför glad över att rektor nu har fattat beslut om att införa ett och samma system för schemaläggning och bokningsprogram för universitetet. Dessutom ska fakulteterna utse bokningsansvariga för att samordna arbetet med bokningar av lokaler. Det gäller dock inte alla lokaler, utan till att börja med endast större undervisningslokaler.

En majoritet av universitetet använder idag programmet Time Edit för bokning av lokaler och schemaläggning. Men problemet är att systemet ligger på olika servrar och inte går att samköra.

– Outnyttjade lokaler på bästa föreläsningstid kostar pengar.

Fördelarna med ett gemensamt system är att det blir lättare att få en överblick. Idag är det nästan omöjligt att enkelt ta fram statistik så det går inte att få en fullständig bild av hur lokalbehovet ser ut på de olika fakulteterna.

Senast hösten 2011

I avvaktan på att hela universitetet ska införa ett universitetsgemensamt program har licensen för den gamla versionen av Time Edit förlängts. I den uppgraderade varianten finns en rad förbättringar, bland annat planering och bättre koppling mellan bokning och schemaläggning.

– Om vi väljer det nya programmet krävs en del handpåläggning och testkörning, säger Anders Granberg. Men senast hösten 2011 ska hela universitetet ha gått över till ett gemensamt system.

Bengt Petersson, chef på PIL-

enheten, ser fördelar med att universitetet använder ett och samma bokningssystem för att stärka förmågan att variera undervisningsformerna.

– Utifrån ett pedagogiskt perspektiv är det problematiskt för såväl lärare som schemaläggare att det inte finns någon överblick och information om vilken teknisk utrustning lokalerna har idag. Lärare och schemaläggare ska känna till förutsättningarna för undervisning med IT-stöd i lokalerna. Föreläsningar via ”strömmande media” kan förväntas öka. Och lärare ska kunna använda videoprojektor, digitala dokumentkameror, interaktiva skrivtavlor med mera i undervisningen. Om vi i framtiden ska kunna arbeta mer över fakultetsgränserna behöver vi kunna utnyttja varandras lokaler effektivt och veta vilka lokaler som är lämpliga för just den undervisning och det lärande som vi eftersträvar.

ALLAN ERIKSSON

Samtal med kulturministern

» **KULTURFRÅGOR** har fått en allt större plats i valrörelserna på senare år samtidigt som flera tunga utredningar på kulturområdet har presenterats. På Högskolan för scen och musik utbildas många av morgondagens artister. Därför bjöd skolan in kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth den 17 maj. Det blev en livlig diskussion med studenterna om bland annat kulturpolitik och arbetsmarknad. Samtalet filmades och kan ses på www.konst.gu.se/aktuellt/nyheter/.

Mer stöd till evolutionsbiologi

» **THE LINNAEUS CENTRE** for Marine Evolutionary Biology, som leds av professor Kerstin Johannesson, är en av fyra Linnémiljöer som anses som så exceptiellt att det får ytterligare stöd av Vetenskapsrådet, hela 8,52 miljoner kronor.

Antagningen stoppas igen

Återigen blir det ingen antagning till forskarutbildningen på Humanistiska fakulteten. Ledningen hänvisar till att man behöver mer tid för att ta fram en ny antagningsmodell.

Men doktorandrådet är kritiskt. – Det är tredje gången på fem år som doktorandantagningen ställs in, förklarar Martin Dackling. Risker är stor att kvaliteten försämras.

HUMANISTISKA FAKULTETEN har forskarutbildning i hela 34 ämnen. Det innebär att vissa ämnen bara kan anta doktorander vartannat år och att forskarmiljöerna ofta blir väldigt små.

Under många år har fakulteten därför diskuterat en förändring så att fler doktorander ska kunna antas i grupper och samverka över större områden.

– Man kan tycka att en sådan ändring borde ha gjorts för länge sedan, medger dekan Margareta Hallberg. Men nuvarande nämnd, som tillträdde vid årsskiftet, ska dock inte lastas. Och nu i sommar fattar vi äntligen beslut om förändrad antagning.

För att hinna genomföra förändringen på ett bra sätt har fakulteten

Martin Dackling

beslutat flytta fram antagningen, från 1 januari 2011 till 1 september.

Det innebär ett glapp i forskarutbildningen som oroar bland andra Martin Dackling, ordförande i doktorandrådet.

– Man blandar ihop två olika problem. Frågan om vilken antagningsmodell vi ska ha är förstås viktig och kommer att få effekter på hela forskarutbildningen. Men frågan om hur stor forskarutbildningen ska vara är överordnad.

Effekterna blir så påtagliga

De senaste fem åren har antalet antagna till Humanistiska fakultetens forskarutbildning nämligen gått ner kraftigt och till och med ställts in vid ett par tillfällen. Orsaken har varit dålig ekonomi. Och eftersom fakulteten sedan årsskiftet ger alla doktorander en anställning redan från första dagen har kostnaderna dessutom ökat.

– Det verkar som att man tidigare sett forskarutbildningen som någon sorts lyx som fakulteten kan ägna sig åt när allt annat är finansierat, menar Martin Dackling. Man skulle aldrig få

för sig att ställa in grundutbildningen ett år eftersom effekterna då skulle bli så påtagliga. Vad som händer när forskarutbildningen får stryka på foten är däremot inte så tydligt, åtminstone inte på kort sikt. Men det är svårt att få kvalitet i utbildningen när det är så få doktorander och flera glapp mellan årskullarna.

Det finns goda skäl

Margareta Hallberg håller med om att stabilitet och kontinuitet i antagningen är viktigt och att sökande måste få

veta ungefär hur många platser det går att söka till. Men det finns flera skäl till att skjuta på antagningen.

– Som det är nu bestämmer vi budgeten sent på hösten men fattar beslut om antal doktorander först på våren. Doktorandanställningarna kommer alltså inte riktigt in i budgetarbetet. Det kommer vi att ändra på nu så att vi fattar beslut om antal forskarutbildningar i höstbudgeten. Att börja sin forskarutbildning på hösten är också mer praktiskt för doktoranderna. Det är då de flesta längre utbildningar startar och också då det är lättast att flytta för dem som kommer från en annan ort.

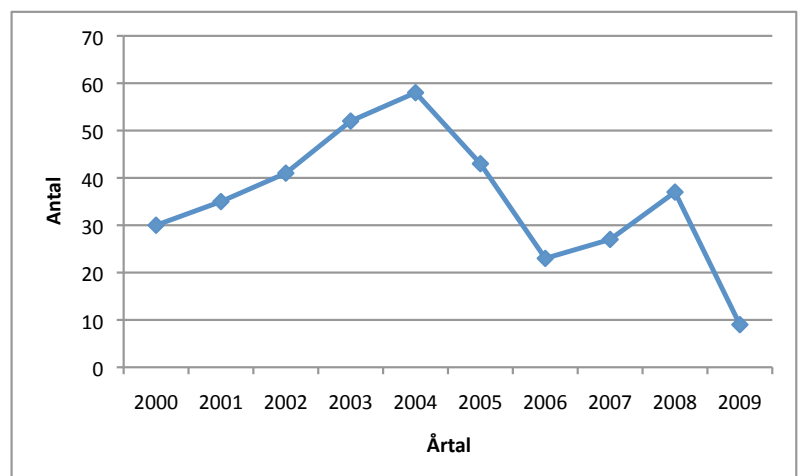
Martin Dackling menar dock att fakulteten måste visa att man verkligen menar allvar med sin forskarutbildning.

– Jag kan acceptera att antagningen skjuts upp om det innebär att fakulteten verkligen gör en rejäl satsning till hösten. Minst 30 nya anställningar måste till för att reparera de skador som tidigare drabbat utbildningen.

Men det kan Margareta Hallberg inte lova.

– Det är nämnden som fattar beslut om hur många vi ska anställa. Men jag har sagt att fakulteten ska prioritera forskning och forskarutbildning och det kommer vi också att göra.

EVA LUNDGREN

Antal nyrekryterade till forskarutbildningen vid Humanistiska fakulteten.

UB märker om

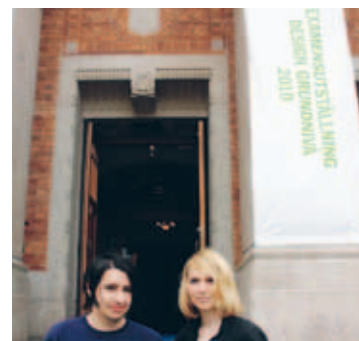
» **UNDER SOMMAREN** ska böcker och annat material vid UB märkas om, från streckkod till chip. Det kan innebära att självbetjäningen för lån under vissa perioder inte fungerar fullt ut. Personalen hjälper då till vid lånediskarna.

HDK i Vasaparken

» **VÄVTAPETER**, tidsmaskin och möbeltextil. Designstudenterna Philippe Sainz och Lotta Olsson visade upp sina kandidatarbeten i universitetets aula i Vasaparken den 21-22 maj under årets stora HDK-utställning, som hade titeln *Tillsammans med dig*.

Det var första gången kandidatarbeten visades i aulan.

Invigning av nytt förortscenter

FOTO JOHAN WINGBORG

Boende i Hammarkullen ska komma närmare universitetet.

Den 11 juni invigdes Centrum för urbana studier i Hammarkullen, ett samarbete mellan Göteborgs universitet och Chalmers.

– Det handlar inte bara om utbildning och forskning, förklarar föreståndaren Ove Sernhede. Centrumet är lika mycket en fråga om demokrati.

MEN ATT Göteborgs universitet också finns i Hammarkullen är inget nytt.

– Redan 1986 startade Lasse Fryk och Bosse Forsén vid institutionen för socialt arbete utbildningar här, förklarar vice föreståndaren Jenny Stenberg. Och sedan några år tillbaka finns här en inriktning av lärarutbildningen liksom Angeredsateljén. Dessutom har Chalmers startat mastersutbildningar i arkitektur här som bland annat går ut på att få med

Jenny Stenberg

Hammarkullen som ju också kommer från olika delar av världen och dessa möten är otroligt spännande för alla parter.

Berikande möten

Just nu finns här lärare och studenter från arkitektur, socialt arbete, kulturstudier, lärarprogrammet, journalistutbildningen och de konstnärliga utbildningarna.

– Tanken är att arrangera kurser och seminarier där alla dessa utbild-

de boendes synpunkter på hur miljonprogrammen ska byggas om. Vi har många internationella masterstudenter som får träffa de boende i

ningar kan berika varandra på kanske oväntade sätt. Vad händer exempelvis om arkitekter har seminarier ihop med studenter från socialt arbete?

En viktig uppgift är förstås att visa för de boende i Hammarkullen att högre utbildning är till också för dem.

– Men lika betydelsefullt är att vi vid Göteborgs universitet och Chalmers förstår att de kulturarbetare, lärare och alla andra som bor i Hammarkullen har en massa kunskap och erfarenhet som kan berika oss, förklarar Ove Sernhede. En sådan insikt ökar inte bara demokratin utan kan få hela Göteborg att blomstra.

Centrumet är också kopplat till satsningen Mistra Urban Futures som ska göra Göteborg till ett internationellt centrum för hållbar stadsutveckling.

EVA LUNDGREN

HALLÅ DÄR...

Annelie Dagerklint

ansvarig för Handelshögskolans Partnerprogram som tillsammans med Career Service och Alumni vid samma fakultet, har utsetts till vinnare av Göteborgs universitets samverkanspris 2010. Priset delas ut för första gången på årets doktorspromotion i oktober.

Varför tror du att ni fick priset?

– Vi har genom enträget och strukturerat arbete lyckats skapa ett förtroende hos företagen vi samarbetar med. Vi skriver treåriga avtal om partnerskap, vilket gör att vi jobbar långsiktigt för att våra studenter ska komma ut i företagen och lära sig hur det fungerar i arbetslivet. Vi har funnits i drygt tio år och i dag vet företagen vart de ska vända sig när de vill ha kontakt med studenter och forskare vid Handelshögskolan.

Prissumman är på 200 000 kr.

Vad ska ni göra för pengarna?

– Min förhoppning är att pengarna ska kunna användas till vidareutbildning och kompetensutveckling. Personligen skulle jag gärna vilja åka till något annat universitet, till exempel i USA, och lära mig mer om hur de jobbar med partnerprogram där.

Vad har ni för spännande aktiviteter på gång den närmaste tiden?

– I början av september har vi en intressant föreläsning med Björn Stigson, årets innehavare av Assar Gabriellssons professur i tillämpad företagsledning. I slutet av september kör vi igång med höstens aktiviteter. Vi satsar då på kortare program som vi tror passar våra samarbetspartner, bland annat frukost- och eftermiddagsseminarier för partner och alumner.

HENRIK AXLID

Studenternas hus rustas upp

► **Regeringen har gett** Göteborgs universitet tillstånd att rusta upp Studenternas hus. Underhållet är eftersatt och efter sommaren ska universitetet tillsammans med studentkårerna diskutera vilka investeringar som behöver göras.

Studieavgifter införs

► **Från och med hösten** 2011 kommer Göteborgs universitets ersättning för utbildning att minska med 26 miljoner kronor. Det beror på att det är då studieavgifter för tredjelandsstudenter införs. Allt praktiskt arbete när det gäller dessa studenter kommer att samordnas, åtminstone första året. Fakultetsnämnderna kommer inte att behöva ta någon ekonomisk risk när utbudet för 2011 planeras.

Ny nämnd för lärarutbildning

► **Den nya nämnden** för lärarutbildning inrättas den 1 juli och ska ha nio ledamöter. Under juni pågår dessutom ett arbete med att utarbeta ansökningar om examensrättigheter för de fyra nya lärarexamina som införs hösten 2011.

TDC tar över efter Telenor

► **GU har skrivit på** ett tvåårigt avtal (som kan förlängas i ytterligare två år) med det danska företaget TDC om telefonitjänster. TDC utnyttjar Tele 2:s nät. Det nya avtalet innebär kraftigt sänkta priser både på fast och mobil telefoni samt utlandstrafik. Exempelvis minskar trafikavgifterna för fast telefoni med 25 procent och abonnemangsavgiften blir 80 procent lägre. Efter sommaren skickas nya simkort ut till alla mobiltelefonianvändare vid GU. Under tiden gäller Telenors supportnummer: 222.

Retorik i skolans värld

► **Den 11 augusti** blir det en heldagskonferens om retorik och didaktik för pedagoger och lärare inom förskola, grundskola och gymnasium.

Under dagen kan man lyssna till erfarna pedagoger, retoriker och föreläsare, bland andra professorerna Anders Sigrell och José Luis Ramírez. Dagen är uppdelad i tre parallella block som fokuserar på förskola, grundskola eller gymnasium. Det blir även workshoppar med praktiska improvisationsövningar. Konferensen hålls på Humanisten och anordnas i samarbete med den ideella föreningen Retorikkollegiet och institutionen för svenska språket. Mer information finns på: www.retorikportalen.org.

Skriv så att du blir läst!

Alla vetenskapliga texter handlar om konsten av övertyga, fast man inte tänker på det. Nu i höst startar en kurs om retorik som riktar sig till doktorander från alla områden.

LÄRARE PÅ KURSEN är Barbro Wallgren Hemlin, lektor i svenska språket, och Jan Bärmark, professor emeritus i vetenskapsteori. De har kört kursen två gånger tidigare, men i höst startar en uppdaterad variant av "Retorik i vetenskapen".

– Det är en kurs som alla har nytta av egentligen, menar Jan Bärmark. Frågor vi ställer oss är varför vissa vetenskapliga texter är lustfyllda att läsa medan andra är tråkiga. Hur kommer det sig att vissa texter är mer övertygande än andra? Vi hoppas kunna ge några svar.

KURSEN, SOM GÅR på halvfart under höstterminen, riktar sig till doktorander som vill slipa sina retoriska färdigheter, framför allt när det gäller att analysera vetenskapliga texter.

– Under kursen kommer vi att diskutera och studera frågor som har med retorik att göra. Alla vetenskapliga texter är egentligen retoriska texter, eftersom syftet är att övertyga och få människor att förstå och sätta tilltro till det man skriver.

Med hjälp av den klassiska retorikens redskap kommer doktoranderna att få analysera vetenskapliga texter – det gäller både innehåll, disposition och språk. Dessutom tas även den talade vetenskapens retorik upp.

– Syftet med skrivandet är att bli läst, det gäller att presentera sin forskning på ett så lättbegripligt sätt som möjligt, och så att människor tror på det man skriver, påpekar Barbro Wallgren Hemlin.

KUNSKAPER I RETORIK kommer även till nytta i andra sammanhang, när man kritiserar andras arbeten eller skriver forskningsansökningar. Retoriken ger även redskap för att bedöma och analysera budskap: Ska man tro på talet om klimatförändringar? Och hur farligt är det med genmodifierad mat?

Både Jan Bärmark och Barbro Wallgren Hemlin vill få deltagarna att se att man kan gå något utanför ramarna för hur en avhandling brukar skrivas.

– **VISSA AVHANDLINGAR** är så tråkiga att man dör av tristess. I den klassiska

Barbro Wallgren Hemlin och Jan Bärmark, ansvariga för kursen "Retorik i vetenskapen", vill få doktoranderna att reflektera mer över retorikens redskap.

retoriken är det en dödssynd att vara monoton och tråkig, säger Barbro Wallgren Hemlin. Utmaningen är att skriva så att det blir lustfyllt och lätt att läsa utan att man för den skull ger avkall på vetenskaplig korrekthet. Att både skriva smidigt och samtidigt koncentrerat och koncist. Målet måste vara att bli läst och det handlar om att känna lust inför sitt ämne och för sitt skrivande.

– Här ligger kunskapsglöden, menar Jan Bärmark, och ger exempel på författare som Sven-Eric Liedman, Johan Asplund och Kerstin Johansson, som kan konsten att både vara personliga och allmängiltiga.

Hur kommer det sig att retorik har blivit ett så populärt ämne?

– Det är den talade retoriken som intresserar många, säger Barbro Wallgren Hemlin. Människor har i alla

tider ägnat sig åt att övertyga andra. Det är ett djupt mänskligt drag. På senare år har människor insett att det har blivit allt viktigare att kunna tala inför större grupper.

Både Jan Bärmark och Barbro Wallgren Hemlin tycker att det är spännande att kursen vänder sig till doktorander som kommer från olika discipliner. I mötet kan kunskapstraditioner brytas mot varandra.

– Hur man argumenterar är relevant för alla, både naturvetare, samhällsvetare, medicinare och humanister. Argumentationen, dispositionen och den språkliga utformningen måste alltid vara gjord med en tänkt mottagare i fokus – och det är först när texten eller talet möter sin mottagare som man vet om den fungerade, säger Barbro Wallgren Hemlin.

Varför har vi universitet?

Bildning, kritiskt tänkande och samhällsengagemang, är det något högskolan ska hålla på med? Eller ska vi istället bli elitlärosäten, i ständig kamp om topplaceringarna på olika rankinglistor?

Det är några frågor som kommer att diskuteras vid ett seminarium i höst.

DE KRAV STATSMAKTERNA ställer på universiteten är inte bara stora utan också ganska motsägelsefulla. Det handlar om starka forskningsmiljöer som ska stå sig väl i en global konkurrens, men också om nyttiggörande av resultat och om kommersialisering. Dessutom förväntas lärosätena leverera svar på de stora samhällsfrågorna, som hur vi ska hantera miljöproblem och segregering. Till detta kommer ständigt fler studenter som ska utbildas till allt lägre kostnad.

– Det är kanske inte så märkligt att statsmakterna ställer krav på oss, säger Urban Strandberg, forskare vid Centrum för forskning om offentlig sektor och arrangör av seminariet.

– Märkligare är att lärosätena är så villiga att anpassa sig. Har vi kanske dåligt självförtroende? Tror inte universiteten själva längre att kunskap

har ett värde i sig eller att ett kritiskt förhållningssätt är viktigt?

Kamp mot professorsväldet

En orsak som brukar anges till att universitetet behöver förändras är den ökade globaliseringen. Eftersom vi idag konkurrerar med hela världen är det kanske nödvändigt att bara bry sig om det som verkligen är bäst?

Till minne av Susan Marton.

– På 1970-talet fördes en kamp mot professorsväldet som bland annat resulterade i inrättandet av institutionsstyrelser, påpekar Urban Strandberg. Nu verkar professorsväldet vara tillbaka, för det är ju de etablerade professorerna med många års forskning bakom sig som leder de programsatsningar som anses värda att satsa stora summor på.

Universitetens uppgift är att bidra till social rättvisa, jämställdhet, demokrati och tillväxt. De ska också hålla hög kvalitet, menar de riksdags-

män som Uppsalahistorikern Ylva Hasselberg har träffat.

– Men eftersom vi inte har hur mycket medel som helst kan alla dessa frågor inte prioriteras lika mycket. Och de praktiska beslut som statsmakterna tar, påverkar målen. Det är helt enkelt inte samma sak att utbilda 100 000 studenter som 25 000.

Näringslivets ideal

Ett skäl till att statsmakterna vill förändra lärosätena kan vara dessas bristande förmåga att reagera snabbt på ekonomiska incitament, menar hon.

– De ger oss pengar för att vi ska göra viss forskning. Så visar det sig att forskningsområdet är mer komplext än man kunde tro, forskarna har egna idéer om vad som är viktigt och prioriterar utifrån det som är vetenskapligt intressant istället för så som myndigheterna vill. På samma sätt är det när det gäller utbildning. Vi tycker att studenterna ska lära sig tänka självständigt och komma med egna idéer medan arbetsmarknaden har helt andra krav.

Hela den offentliga sektorn har de senaste 10–15 åren hämtat sina ideal från näringslivet, påpekar Ylva Hasselberg.

– Samma synsätt börjar sprida

sig till universiteten som måste vara effektiva och producera så mycket som möjligt för så lite pengar det bara går. Det innebär att universitetsledningarna får en allt starkare ekonomisk press på sig, vilket i sin tur betyder att de måste styra hårdare.

Så vad ska vi ha universiteten till?

– Kan universitetet kanske användas till olika saker? undrar Urban Strandberg. Kan vi både försöka vara bäst inom vissa områden och samtidigt vara samhällsengagerade och kritiska?

EVA LUNDRÉN

Susan Marton

Seminariet *Vad ska vi ha universiteten till?* ges till minne av statsvetaren Susan Gerard Marton (1965–2009). Föredragshållare: Henrikke Baumann, Mats Benner, Dan Brändström, Janerik Gidlund, Ylva Hasselberg samt Sven-Eric Liedman.

Kommentatorer: Barbara Czarnawska, Bengt Göransson samt Johan Öberg. Lokal och tid: Hörsalen Sappören, Sprängkullsgatan 25, torsdagen den 14 oktober, kl. 09.30–17.00.

Statens prioriteringar missgynnar kvinnliga forskare

En fjärdedel av alla kvinnliga doktorander känner sig särbehandlade, en tiondel har upplevt sexuella trakasserier.

– Om sådana siffror visats för någon annan verksamhet hade den fått lägga ner, förklarade Martin Dackling. Han var en av deltagarna i det panelsamtal om jämställdhet som fackförbundet ST arrangerade i maj.

HUR SER EN DOKTORAND UT? Är det kanske en ogift ung man från svensk medelklass som uppfattar forskarutbildningen närmast som ett kall?

– Sådan är nog fortfarande den allmänna bilden, förklarade Gunilla Jacobsson, som bland

annat står bakom Högskoleverkets Doktorandspeglarna från 2008.

Osynliga kvinnor

Men verkligheten är en annan. Exempelvis har en tredjedel av alla landets forskarstuderande utländsk bakgrund, tre fjärdedelar är sambo eller gifta, 40 procent av dem som är nyantagna till utbildningen har barn under 18 år.

– Samtidigt är fortfarande cirka tre fjärdedelar av alla handledare män, berättade Martin Dackling, ordförande för Sveriges förenade studentkårers doktorandkommitté. Det kan vara ett skäl till att många kvinnliga doktorander känner sig osynliggjorda. Det kan handla om att inte känna sig som en av gänget, om att inte få respons på

sina resultat, eller om att inte få någon undervisning så att man kan meritera sig. Det kan också istället vara så att de kvinnliga doktoranderna får just de där arbetsamma lektionerna som kräver mycket mer än de åtta timmar i veckan en forskarstuderande normalt ägnar åt undervisning.

Starka miljöer

– Det finns både en genikult och en sorts lojalitetspakt med universitetet som gör att doktorander ofta förväntas jobba dygnet runt, förklarade Mattias Hansson från Länsstyrelsen i Skåne län. Och det är klart att när man jobbar ihop i ett projekt är det viktigt att kunna ställa upp. Men det måste gå att förena med föräldradlighet och barn på dagis.

Även statsmakternas prioritering av starka miljöer missgynnar kvinnliga forskare.

– Satsningarna handlar i huvudsak och medicin, naturvetenskap och teknik, påpekade Brita Leijon, som ansvarar för ST:s utvecklingsarbete för forskarstuderande. Av någon anledning är pedagogik och vård aldrig excellenta.

Vad utmärker då en god forskarutbildning?

– Transparens i antagningen, klara mål och tydliga karriärvägar, menade Gunilla Jacobsson. Och gärna forskarskolor med en handledargrupp så att doktoranden har fler personer att vända sig till.

EVA LUNDRÉN

Pedagogiska lagpriset går till Anna Isaksson, Britt Omstedt, Andrea Spehar, Linda Berg, Joakim Lennartsson och Gunnar Oxelqvist.

FOTO: JOHAN WINGBORG

Bibliotekarier prisas som pedagoger

I år är det inte bara lärare som får pedagogiskt pris. För första gången ingår också bibliotekarier i den grupp som hedras.

Praktisk EU-kunskap heter kursen där lärare vid Centrum för Europastudier samarbetar både vad gäller undervisning och examination med personal vid Ekonomiska biblioteket. Kursen, som ingår i Europaprogrammet, gavs första gången hösten 2008 och bygger på insikten att en praktisk del i en annars väldigt teoretisk utbildning kan ge många goda synergieffekter.

– Det är först när man själv börjar undersöka hur saker och ting fungerar som man inser att allt inte är så som det står i kursboken, berättar kursansvariga Andrea Spehar.

Kursen består av en teoretisk del som följs av att bibliotekarier vid Ekonomiska biblioteket ger en

grundlig genomgång av databaser och andra informationskällor om EU, särskilt när det gäller lagstiftning. Studenterna får också göra studiebesök samt lyssna på gästföreläsare.

– Exempelvis berättar en föreläsare från Europaparlamentets informationskontor om vilken makt parlamentet egentligen har, förklarar bibliotekarien Britt Omstedt. Och en översättare kommer hit en heldag för att föreläsa och ha workshop om stil och termer inom EU.

DESSUTOM SKA studenterna skriva en rapport där de spårar ett EU-direktiv så lång tillbaka som möjligt i beslutsprocessen samt undersöker hur direktivet implementerats i Sverige.

– Studenterna väljer ett direktiv utifrån egna intressen, förklarar forskaren Linda Berg. Det kan exempelvis handla om lagstiftning kring tobaksreklam, jämställdhet eller miljövård, det kan vara något som debatterats

livligt i Europaparlamentet eller ett fall där Sverige kanske ställts inför domstol för att inte ha implementerat direktivet i tid. Studenterna ska också göra en muntlig presentation.

TILL SKILLNAD FRÅN många andra kurser är informationssökning inte enbart ett separat moment utan integrerat i hela kursen, säger bibliotekarie Anna Isaksson.

– Studenterna får lära sig hur det faktiskt är att jobba inom EU och får alltså med sig kunskap som de har direkt nytta av i sitt kommande yrkesliv. Att de dessutom får träffa gästföreläsare som mycket väl kan bli framtida arbetsgivare är förstås ytterligare en fördel.

Att studenterna är nöjda med kursen visar både kursvärderingar och den höga genomströmningen.

– Men det är också väldigt roligt för oss att få vara med och följa studenterna istället för att bara ge

handledning några timmar, berättar bibliotekarie Joakim Lennartsson. Vi blir nog också bättre undervisande bibliotekarier när vi förstår hur studenterna söker och använder det material de hittar.

– Dessutom står det i UB:s strategiska plan att vi ska jobba nära undervisningen och integreras i alla kurser, och det gör vi i ovanligt hög grad här, påpekar bibliotekarie Gunnar Oxelqvist.

DET PEDAGOGISKA LAGPRISET kan kanske också innebära att andra inspireras att göra liknande kurser?

– Det tror jag absolut, säger Andrea Spehar. Genom att samarbeta kan vi alla lära oss mer, både lärare, bibliotekarier och självklart studenterna.

EVA LUNDGREN

Mod att pröva nya lösningar

Hur i hela friden får man 50 studenter att komma överens om en idé?

– Projektet är som att kasta gris med vattenballong. Man måste vara varsam, men det är kul oavsett hur det går, säger **Carl Magnus Olsson, gästlärare vid institutionen för tillämpad informations-teknologi, som får årets individuella pedagogiska pris.**

Gratulerar. Vad betyder priset för dig?

– Tackar. För det första att bli nominerad tillsammans med många andra extremt duktiga lärare är oerhört stort. Det går inte att beskriva med ord. För det andra betyder

Carl Magnus Olsson

det mycket att studenterna har nominerat mig. De är i slutet av sin utbildning och är mer kritiskt reflekterande då, så det är en enorm känsla.

– Priset ger mig ett erkännande att gå vidare med utvecklingen av kursen. Jag är

en rastlös ingenjör. Jag vill få in ett större näringslivsperspektiv i kursen. Det gäller hela tiden att lyssna på studenterna. Den dagen man slutar tänka på förbättringar då kan man lika gärna sluta.

Så hur får man 50 studenter att samsas om en idé?

– De vet inte vad de kastar sig in i. Det är en del av tjuvningen med projektet. Från början finns femtio visioner. Under processen får studenterna prova sina egna idéer, men i slutet har de alla en samlad vision om en enda produkt. Studenterna får lära sig att programmera mot hårdvara i en faktisk miljö. Det är som att ge legoklossar till barn. De får experimentera, testa och pröva sig fram. Under den här kursen var visionen att bygga en robot som skulle kunna köras på Mars. Eftersom den inte går att hämta hem om något går fel, måste det finnas backuplösningar som går att fixa på distans. Resultatet blir problemlösning på en konkret nivå som är påtaglig för studenterna,

medan reflektionen av kunskap sker på en abstrakt nivå.

Hur inspirerar du studenterna att våga utmana sig själva?

– Jag ger aldrig raka svar på vad som måste göras eller inte får göras. Det är två saker som jag betonar: ägandeskap och samarbete. Det är studenternas projekt, det är deras idé, de äger lösningarna. Jag vill inte påverka studenternas val för mycket utan stöttar dem så gott jag kan. Det är ingen som har gått in och handfast löst de problem som uppstår under kursen utan studenterna får lära sig att ompröva situationer utifrån ny kunskap. Så det blir mycket problembaserat lärande.

Du menar att IT-utbildningar generellt sett behöver förnyas. På vilket sätt?

– Det jag saknade när jag jobbade i näringslivet var tiden för reflektion, men när man kommer in i den akademiska världen slås man över hur traditionell undervisningen kan vara. Inom många andra utbildningar förväntas studenterna alltför ofta bara upprepa vad som står i böckerna och vad vi lärare föreläser om för att få godkända resultat. När de sedan kommer ut i arbetslivet får de ofta en chock. Både näringslivet och akademien har mycket att lära av varandra. Det handlar väldigt mycket om att arbeta med praktiska tillämpningar i kombination med abstrakt reflektion.

Du undervisar på ett internationellt program där hälften kommer från andra länder. Hur naturligt känns det att bara tala engelska?

– Det är extremt naturligt, alla talar engelska. Hela forskningen är på engelska och jag ser det som att vi rustar studenterna för en internationell arbetsmarknad. Visst kan det finnas en del språkliga och kulturella hinder men efter ett par terminer är det inget större problem.

Vad ska du göra med pengarna?

– Jag hade faktiskt inte en tanke på pengarna när jag fick reda på att jag hade fått priset. Jag är glad, nöjd och upprymd över äran. Vad jag tänker göra med prissumman på 50 000 kronor kan jag inte avslöja. Det är en hemlighet.

ALLAN ERIKSSON

JONAS ROOTH, SOM är glaskonstnär och bor med sin familj i Kivik, är ny utbildningsansvarig för hantverksutbildningar på HDK på halvïd. Han är först ut i GU Journalens nya serie: Min väska.

– Jag köpte väskan – med det totalt okända märket Wandenburg Sportswear – på ett stort varuhus i Prag för fyra år sedan. Jag fick den till ett bra pris och har hittills varit väldigt nöjd med den. Den har jag med mig överallt. Passade även på att köpa en ryggsäck och andra väskor, alla i skarpa färger. Jag alternerar mellan rött och orange, starka färger har blivit mitt signum. Jag gillar helt enkelt klara och tydliga färger. Det är ingen tillfällighet, i mitt konstnärskap använder jag också starka färger. Det är färgen som är viktigast för mig, inte märket. I väskan har jag ett antal block och ett rött skissblock som jag använder hela tiden för att skriva och skissa. Dessutom har jag en bärbar Mac som ligger i ett fint blommigt skal med rosa foder på insidan. Ja och en iPod, så klart.

– Väskan är praktisk och rymlig med många sidofack. Behändig. Man får plats med väldigt många olika saker. Jag har även en liten ryggsäck som rymmer det nödvändigaste för mina resor till Göteborg.

I väskan ryms:
Mac Powerbook
iPod
Flera olika block och ett rött skissblock
Ett antal olika pennor och suddgummin
Kablar
Bafusin, huvudvärkstabletter och astmamedicin
Olika kablar
Glasögon och solglasögon
Medhavd smörgås

Berättat för **ALLAN ERIKSSON**

FOTO JOHAN WINGBORG

Får jag filma dig

Får en student filma en föreläsning och lägga ut den på Youtube? Måste lärare lämna ut sina Powerpointer? Digital teknik och internet ger helt nya möjligheter men det finns också risker. Var går gränserna? GU Journalen ger svar på några av de vanligaste frågorna.

Får en student filma en föreläsning?

Ja, studenter har rätt att filma eller banda en föreläsning, men bara för eget privat bruk. Inspelningen får inte spridas till andra utan lärarens samtycke. Den får inte heller läggas ut på Youtube utan att föreläsaren godkännt detta.

Om läraren inte vill bli inspelad, kan han eller hon neka studenten att filma?

Det är i själva verket en ordningsfråga. Om man inte vill bli inspelad så har man rätt att slippa detta. Ett tips är att läraren informerar vad som gäller innan föreläsningen börjar.

Har lärare rätt att beslagta studentens inspelningsutrustning?

Nej, det är inte tillåtet. Det kan ses som egenmäktigt förfarande vilket är ett brott. Universitetet har inga som helst maktmedel, utan polis måste tillkallas.

Om man som lärare har använt upphovsrättsskyddade bilder i sina Powerpointer, är det okej att lämna ut materialet ändå?

Undervisningsmaterialet kan läggas upp på lärplattformen GUL men efter att de upphovsrättsskyddade bilderna har tagits bort. Däremot kan läraren kopiera presentationen på papper och dela ut den i klassuppsättning till sin studiegrupp.

Finns det någon möjlighet för arbetsgivaren att tvinga lärarna att få sina föreläsningar filmade?

Nej, det är knappast rimligt. Läraren måste tycka att det är okej att bli filmad. Det kan kännas obehagligt för vissa personer och risken är att läraren känner sig hämmad och gör en sämre föreläsning. I så fall finns andra möjligheter än videospelning med rörlig bild. Det går till exempel att både "podda" föreläsningen eller att ladda upp Powerpointer med ljudinslag på lärplattformen GUL.

Omfattas studenternas material också av upphovsrätten?

Ja, på samma sätt som för lärarna. Det som studenterna skapar under utbildningen är också upphovsrättsligt skyddat. Om läraren vill använda detta material i undervisningen krävs samtycke från studenten, till exempel i ett e-postmeddelande.

Om man inte vill bli inspelad har man rätt att slippa det.

Är det förbjudet för lärare att infoga upphovsrättsskyddade bilder i en Powerpoint som ska användas i undervisningen?

Nej. En lärare kan använda upphovsrättsskyddade bilder i undervisningen. Upphovsmannens ensamrätt är nämligen försedd med några undantag, exempelvis har lärare rätt att använda ett verk i undervisningen och citera delar av ett verk, så kallad citaträtt. En förutsättning är att upphovsmannens ideella rätt respekteras genom att alltid sätta ut namnet. Självklart har var och en rätt att använda verket för privat bruk.

Vem har egentligen ansvaret om upphovsrättsskyddat material sprids på felaktigt sätt?

Om en student laddar upp digitalt inspelat material på nätet, som är upphovsrättsskyddat, från undervisningen, så är det studenten som har ansvaret för att materialet inte sprids på felaktigt sätt.

Finns det bilder som kan användas utan att man behöver vara orolig för upphovsrättsintrång?

Ja, det finns en hel del bilder som har gjorts tillgängliga under Creative Commons licenser. Alla dessa bilder kan användas i presentationer, delas ut till studenter och läggas på lärplattformen. På

Enkelt att dela med sig

Om vi med allvar menar att vi ska förena utbildning och forskning i syfte att skapa kompletta miljöer, så bör även det undervisningsmaterial som vi använder kunna spridas fritt och granskas kritiskt av andra.

Bengt Peterson,
chef på PIL-enheten

Att fritt och osjälviskt dela material, det är själva grundidén bakom Creative Commons.

Genom att använda olika licenser kan du som upphovsman tala om hur du vill att materialet ska användas. Men det innebär inte att upphovsrätten försvinner.

I SJÄLVA VERKET är upphovsrätten grunden, men lagstiftningen har inte hängt med i den snabba digitala utvecklingen, menar Mathias Klang, forskare och projektledare för den svenska Creative Commons.

– Lärarens roll är fokuserad på kommunikation och om man hela tiden tänker på vad som är tillåtet och inte enligt den traditionella upphovsrätten då blir det svårare att lära ut effektivt. Tanken är att det ska vara smidigare och enklare att dela med sig och återanvända digitalt material utan att riskera att göra fel, säger Mathias Klang.

På sin blogg och slideshare.net delar han frikostigt med sig av sina uppsatser, artiklar och Powerpointer. Men inte helt fritt.

– Jag kräver några enkla saker: att de som använder mitt verk ger mig ett erkännande, det handlar också om min egoboost eller personligt varumärkesbyggande. Dessutom är det endast för icke-kommersiell användning men å andra sidan tillåtet för andra att bearbeta.

Att alltid be upphovsmannen om lov kan ställa till problem, menar Mathias Klang. Det går inte alltid att komma i kontakt med den som skapat verket, och då får man inte använda det. Det innebär i förlängningen hinder för ett fritt utbyte av tankar och idéer.

Alla licenser tillåter spridning och visning av verket. Sedan finns ett antal villkor att ta ställning till: vill man att verket ska användas helt fritt eller endast i icke-kommersiella sammanhang och får verket bearbetas eller inte. Genom att kombinera olika villkor på sex olika sätt får man fram sex typer av licenser.

Creative Commons, som är en ideell organisation med ursprung i USA, finns idag i 52 av världens länder.

– Det växer hela tiden. Tanken är att det ska vara så enkelt att använda att vanliga människor inte behöver tänka på juridik.

Mathias Klang är svensk projektledare för Creative Commons.

Mer om Creative Commons:

En ideell organisation som tillhandahåller upphovsrättslicenser som kan användas av vem som helst på det material man själv har skapat.

Licenserna är gratis och gäller i hela världen.

För samtliga licenser tillåter följande:

- kopiering av verket
- distribuering av verket
- visning eller framförande av verket offentligt
- digitalt framförande av verket
- konvertering av verket till ett annat format

För att skapa en licens gå in på:

<http://creativecommons.org/choose/>

<http://www.flickr.com/creativecommons/> finns över 140 miljoner bilder som kan användas fritt i undervisningen.

ALLAN ERIKSSON

Upphovsrätten

Lagen om upphovsrätt reglerar hur du får använda andras material, och lagen gäller oavsett om materialet är tryckt eller i digital form. Det innebär att du måste fråga upphovsmannen (den som har producerat materialet) om lov innan du använder materialet i ditt eget arbete.

Läs mer:

<http://creativecommons.org/choose/>
<http://kollakallan.skolverket.se/upphovsratt/creativecommons/www.pil.gu.se/utmaningar/upphovsratt>

Artikeln bygger på intervjuer med bland andra jurist Kristina Ullgren, universitetslektor Bengt Peterson (PIL-enheten) och Mathias Klang, som forskar om olika former av digitala rättigheter.

ALLAN ERIKSSON

KVINNLIGA FÖRFATTARE MÅSTE GÅ UNDER

Vår kulturs behov av döda kvinnliga hjältar är oändligt.

Det menar Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet. – Kvinnans elände är ett skoskav i kulturen som vi måste bearbeta hela tiden, säger hon.

LISBETH LARSSON menar att det handlar om en kulturell berättelse med rötter i 1800-talets moderna individualistiska ideologi.

– När kvinnorna skulle leva individualistiskt stötte de på samhälleliga hinder. Det var då kvinnan kvalificerade sig för den tragiska hjältens position i litteraturen. Hon gör rätt men det blir fel och hon måste gå under.

Nu har vi blivit så vana vid den här berättelsen att vi inte tänker på den. Den lever inte bara inom litteraturen utan också i medierna, hävdar Lisbeth Larsson.

– Zappa en kväll på tv och du finner minst tre, fyra, fem kvinnolik som ligger utspridda i detektivserier som CSI.

FÖRRA ÅRET FICK Lisbeth Larsson bidrag från Vetenskapsrådet för projektet *Virginia Woolfs enigma*. Varför är vi i dag så fascinerade av den engelska författarinnan? Det är en av de frågor Lisbeth Larsson vill söka svar på.

– Virginia Woolf är den författare som fascinerat mig mest. Jag vill undersöka hennes grundläggande projekt. Genom hela sitt författarskap prövade hon olika sätt att beskriva en människa. Vi kan bara se små drag av människan. Det mesta är obegripligt och frånvarande.

Det här har ingen litteraturvetare tidigare brytt sig om, menar Lisbeth Larsson. Trots att intresset för Woolf är växande så handlar det ofta om hennes biografi och inte om det hon skrev. Hennes liv i den så kallade Bloomsburygruppen fascinerar, men också hennes död. Hon begick självmord 59 år gammal.

– Vi har ju våra älskade döda kvinnor i litteraturhistorien. Vi läser deras texter genom deras död, säger Lisbeth Larsson och nämner författare som Victoria Benedictsson, Edith Södergran, Sylvia Plath, Harriet Löwenhjem och Karin Boye.

Jag har stämt möte med Lisbeth Larsson

i hennes tjänsterum på Humanisten ovanför Näckrosdammen. Det är inte helt lätt att hitta dit i de vindlande korridorerna men en av hennes kollegor är behjälplig och lotsar mig rätt. Jag slår mig ner i en färgstark turkosgrön soffa. Rummet vetter mot parken och därute lyser vårsolen starkt.

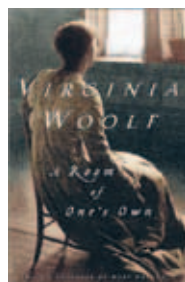
EFTER ATT HA HANLETT många doktorander och haft många uppdrag de senaste åren gläds Lisbeth Larsson nu åt att få mer tid att skriva.

– Det ska bli roligt, det känns lite som en ny period i min verksamhet.

Nu har hon visserligen ett nytt jobb sedan i januari som vicedekan för forskning vid Humanistiska

Vi har ju våra älskade döda kvinnor i litteraturhistorien.

fakulteten. Men en bok om Virginia Woolf ska det bli inom tre år, säger hon.

Hennes arbetskapacitet verkar vara stor. Listan över publicerat material är diger.

– Jag tycker om att vara en del av någonting, att ordna upp saker, att läsa och systematisera. Jag tycker om att jobba helt enkelt, säger hon och ler.

Lisbeth Larssons senaste bok, *Hennes döda kropp*, om författaren Victoria Benedictsson, väckte stor uppmärksamhet och nominerades 2008 till Augustpriset.

– Jag blev otroligt glad för Augustnomineringen. Jag ville med den boken försöka skriva avancerad

forskning på ett så spännande sätt att vem som helst skulle kunna läsa den.

MEN ALLT KRING BOKEN var inte roligt. En konflikt inom forskarvärlden gav en besk eftersmak.

Lisbeth Larsson vill egentligen inte prata om det här, säger hon. Men ska man beskriva bråket i korthet så handlade det om huruvida en av Victoria Benedictssons mest kända noveller ska tillskrivas henne eller författaren Axel Lundegård. Han tog hand om Benedictssons arkiv efter hennes död och bearbetade hennes manuskript.

– Jag är glad över boken och det mottagande den fick. Jag är beredd att ta konflikter och jag fick sagt det jag ville säga. Men i efterhand har det gjort mig nedslagen, det har infunnit sig en lite trist känsla.

Någon stridbar person tycker hon inte att hon är. – Nej, men en fighter, jag ger mig inte. Egentligen gillar jag inte att bråka men är det nödvändigt så drar jag mig inte för det.

Hon har ägnat sig åt forskningspolitik i Vetenskapsrådet i tio år. I den rollen skulle hon ha kunnat bråka mera, menar hon.

– Jag trodde att man kunde gå in i verksamheter och förändra med kompetens. Vad jag inte räknade med var att duktighet provocerar.

LISBETH LARSSON hade tänkt skriva ytterligare en bok – om svenska kvinnors självbiografier. Men efter bråket kring den förra tänkte hon om.

– Jag orkar inte vara på den här stridsarenan. Det är mycket roligare att ge sig ut internationellt med något som jag älskar.

Så nu blir det Virginia Woolf i stället.

En annan bok som hon länge tänkt göra, men som ännu är oskriven, kunde heta "Om män i svenska kvinnors självbiografier". Som ung feminist trodde hon att problemet var att kvinnor inte får berätta om sig själva. Men det var fel, anser hon.

– Kvinnor kan skriva nästan vad som helst om sig själva. Det är när de skriver om män som de stöter på patrull och blir attackerade.

Lisbeth Larsson exemplifierar med Maja Lundgren och Carina Rydberg, två författare som fått utstå nedsättande omdömen sedan de beskrivit män i sina böcker.

Själv har Lisbeth Larsson gjort en riktig klassresa. ➤

LISBETH LARSSON

Arbetar: Professor i litteraturvetenskap med inriktning mot genusforskning vid Göteborgs universitet. Vicedekan för forskning vid Humanistiska fakulteten.

Familj: Man, ett barn och ett barnbarn.

Ålder: 61 år.

Bor: Vrångö, i Göteborgs södra skärgård.

Fritid: Jobbar i min lilla trädgård. Och så har jag tagit upp det där med att sy och sticka, går en kurs på Tillskärarakademin. Kopplar bäst av: På Vrångö.

Favoritplats: Det har jag många.

Dold sida: Hushållssidan, jag är en hushållsmatador.

Stolt över: Att jag har en sådan fin son. Och så förstås mitt arbete och mina doktorander.

Sida att förbättra: Jag skulle vilja bli en gladare människa. Jag har en dyster sida som jag alltid botat med arbete. Skulle vilja slippa jobba så mycket och kunna bli glad av mig själv.

Utmärkande egenskap: Tidsoptimist, brukar min man säga.

Värt att försvara: Mycket! Jämlikhet, respekt för alla människor.

Upprörs över: Orättvisor, kvinnoförtryck, sexism, rasism. Jag är en riktig moralist!

Blir glad av: Allt som är vackert!

– Jag kommer från en utbildad familj och har inga traditioner att bära på. Jag hade inget nätverk med mig när jag började läsa. Sådant gör att man blir lite ensamvarg eller kanske snarare att man ställer nya frågor och försöker bygga upp nya saker.

Hon är född och uppväxt i Vara. Pappa hade cykelverkstad och mamma var hemmafru. Annars var det mest jordbrukare i släkten. När fadern dog började mamman arbeta i skolmatsalen.

– Min syster och jag är de första i släkten som tagit realen och studenten. Bland bönderna var det suspekt att läsa. Mina morbröder brukade säga: ”När ska du börja arbeta då?” säger hon på utpräglad västgötska och skrattar.

– Jag hade en underbar släkt men det var en annan kultur. Jag var ett ganska misslyckat barn för jag var så klen. Det gjorde å andra sidan att jag fick vara ifred med mina böcker.

I 1950-talets Vara fanns ett bibliotek i församlingshemmets källare. Det sköttes på frivillig väg och hade öppet varje måndagskväll. Dit gick den läshungliga Lisbeth Larsson för att låna böcker.

Till hennes skola kom en utbildningskonsulent på besök som sade: Du kanske skulle ta studenten?

– Utan honom hade jag kanske aldrig läst på gymnasiet.

EFTER DET GICK HON i hushållsskola. Att hon inte fortsatte på den vägen har hon den socialdemokratiska utbildningspolitiken att tacka för, anser hon.

– Man satsade på en sorts begåvningsreserv: arbetarklass, folk från landsbygden och kvinnor. De statliga studielånen till exempel, som kom på 1960-talet, var en förutsättning för en sådan som jag. Jag har staten att tacka för mycket!

Efter hushållsskolan började hon studera litteraturvetenskap i Göteborg.

– Så blev jag väldigt politiskt engagerad. Jag är kristen uppfostrad och i någon sorts konsekvens med det gick jag med i Vietnamrörelsen. Jag blev vänsterradikal och ville bli lärare. Jag tyckte det var det viktigaste arbete man kunde ha.

Senare i livet, när hon hade flyttat till Lund, började hon doktorera. Avhandlingen handlade om kvinnors läsning av populärlitteratur.

– Den röda tråden genom allt jag har gjort är berättelsen. Jag har alltid läst, läst och läst. Mitt, vårt, människans behov av berättelser är oändligt och jag är övertygad om att de formar våra liv lika mycket som, eller kanske mer än, andra materiella omständigheter.

FÖR TIO ÅR SEDAN återvände Lisbeth Larsson till Göteborg då hon sökte och fick den utlysta professuren. Hon skulle stanna ett tag men upptäckte att hon trivdes mycket bra.

Frågan är då vad en litteraturprofessor läser för nöjes skull?

Just nu är det ”underlåtenhetssynder”. Sådant man borde ha läst men missat, som Thomas Manns *Bergtagen*.

– En fantastisk bok, underbar att koppla av med på kvällen.

En hel del nyutkommen litteratur blir det också, Sara Stridsberg till exempel.

Och så är hon med i en läsecirkel. Där ägnar man sig åt det som brukar kallas skräplitteratur. Bland annat ”chick lit”, en typ av böcker som vänder sig till unga kvinnor.

– Vi läser sådant som ligger på pockettoppen. Sedan träffas vi och diskuterar.

www.gu.se/gu-shoppen

Vad tänker du på?

Delta i GU Holdings idéävling och vinn upp till 100 000 kr!

Sista ansökningsdag 1 oktober 2010

Mer info hittar du på: www.holding.gu.se

Idétävlingen 2010 är en del av GU Holdings satsning på kvinnors företagande

Femtio år av träning

FOTO: JOHAN WINGBORG

Yoga må vara i ropet nu, men Jens Allwood gjorde sina första övningar för drygt 50 år sedan. Han har utövat yoga och qigong utomhus i Indien och Kina, länder som han tycker har en sundare syn på hälsa bland äldre.

Första gången Jens Allwood kom i kontakt med qigong var i mitten av 1980-talet, några kineser som var på besök visade honom vad det gick ut på.

– Qigong är ett bra sätt att hålla sig fysiskt och psykiskt i trim. Jag har varit i Kina ett antal gånger genom arbetet, vid ett tillfälle råkade jag av en slump hamna på en qigongkonferens och jag deltog så aktivt att jag till och med hamnade på förstasidan i tidningen Folkets Dagblad.

HAN HAR ÄVEN REST till Indien. Ett av de ställen där han varit och utövat yoga är i den heliga staden Varanasi som ligger vid Ganges. Stranden som kallas Ganga Ghats är stensatt, trappformad och kilometerlång. Döda människor bärs dit för att brännas, och mitt ibland detta badar folk och gör yoga.

Det är Jens fysiska problem som fått honom att hålla på med yoga.

– Min dotter lär ut kundaliniyoga, där idén är att få energin längs ryggraden att strömma fritt. Det är väldigt mycket

övningar för ryggen. Eftersom jag haft problem med ryggen och ljumskbräck så har jag varit intresserad av att försöka mjuka upp och stärka den.

Gemensamt för både yoga och qigong är tanken att det inte får finnas några blockeringar i kroppen, att man ska hålla sig i sådant skick att energin kan strömma fritt. Detta görs genom gymnastisk och meditativ träning. Det finns flera tankar om hur man kan tillgodogöra sig energi. I till exempel Kina tror man på att gå nära växter och djur för att härla dem och få samma energi som de har. Jens, som är intresserad av hur man kan få energi, har provat ett tiotal typer av qigong.

NÄR JENS KÄNDE att varken den qigong eller yoga han kände till räckte för att lindra hans ljumskbräck komponerade han ett eget program som han kör varje dag för att stärka magmusklerna. Det inkluderar även självsuggestion, att intala sig själv att han klarar av detta och har god hälsa. Jens tror mycket på att vi kan påverka det undermedvetna med vår inställning till något placeboeffekten, som den ibland kallas.

– Värken har minskat, men helt bra blir jag nog aldrig. Jag reser periodvis en del i jobbet och då brukar jag kolla upp om det finns någon yogaklass, annars möblerar jag om lite i hotellrummet så att jag kan köra mitt program.

JENS ALLWOOD

Ålder: 62 år.

Bor: Hus i Toltorpsdalen, Mölndal.

Familj: En dotter som är yogalärare.

Gör: Professor på det tvärvetenskapliga centrumet SSKKII, på IT-fakulteten vid institutionen för tillämpad informations-teknologi.

Intressant om: Jens är redaktör för den vetenskapliga tidskriften *Journal of Intercultural Communication* som når 3 500 läsare varje månad.

Som professor på det tvärvetenskapliga centrumet SSKKII är Jens Allwood känd för att lanserat ämnet tvärkulturell kommunikation i Sverige på 1980-talet. I dag finns det 10–15 svenska universitet som har kurser. I dagsläget är Jens bland annat engagerad i projektet Häst och hälsa, som är ett samarbete med en ridklubb i Kungälv och SLU i Skara.

– **BLIR MAN FRISKARE AV** att umgås med husdjur? Vi ska titta närmre på om det finns ett samband mellan ridning och bättre hälsa. Eftersom vi har många invandrare i Sverige så är det intressant att se om deras kulturella bakgrund påverkar de eventuella hälsoeffekterna. Vi ska observera och filma när de är ute och rider, se hur de gör och hur de pratar med hästen.

Jens tycker att Sverige har mycket att lära av Kinas syn på äldre.

– **DE HAR EN** fantastisk inställning till äldre, i parkerna ser man pensionärer gymnastisera tillsammans och i varje stor stad finns ett danspalats som är öppet hela dagarna. Det skulle vara ganska billigt att göra något liknande i Sverige, att försöka satsa mer på friskvård.

ANNA FRÖDEBY

PHOTO: JOHAN WINGBORG

Vivekanand wants us to eat more oat

East of Delhi, near the border to Nepal, lies the remote village where post doctor Vivekanand was born. Some day he will return there to build a school.

'I owe it to my parents and to India,' he says.

But first there is research to be done, both in Sweden and in Norway.

IN HINDI, 'VIVEK' MEANS intelligence and 'anand' joy. It was Vivekanand's grandmother who gave him this name, the same name as the great Hindi philosopher Swami Vivekanand who lived about a hundred years ago. It is an appropriate name, because it must have taken quite a lot of both intelligence and optimism to achieve what Vivekanand has done. But his name has also brought him some trouble.

'My father was a school headmaster in the small village where I grew up as the youngest of six siblings. He was very particular about his children's studies and used

of other nutrients in the grain. So our goal is to reduce the lignin and instead increase the amount of beta-glucan, which is beneficial for human bodies.'

But Vivekanand says that the lignin should not be wasted. Instead, it can be used to strengthen different materials.

'One idea is to mix lignin with asphalt to make roads stronger. Another idea is to use it in wood to construct more solid furniture.'

DURING HIS TIME in Gothenburg, Vivekanand has learnt to enjoy, among other things, Swedish food.

to wake us at four o'clock in the morning to give us 50 English words to study during the day. When he came home from work, he would rehearse with us. Indians study very hard, which is why we're so good in English, even better than the British. They don't care much for grammar, do they?'

VIVEKANAND WAS ONLY nine years old when his childhood ended. It was then he had to move to a boarding school in another town and live away from home. And it was there his problems with his name started.

'When I had finished school, my teacher forgot to write my surname in the marks sheet. Since this was the only official document I had, I legally only have one name. This causes trouble every time I have to specify name and surname. But there are always solutions. On my Swedish ID for instance I'm called Vivekanand Vivekanand.'

VIVEKANAND'S JOYFUL intelligence led to several scholarships. When he earned his PhD at the Indian Institute of Technology Roorkee, he was the first person from his small village to reach such a high academic level.

And it is also his joyful interest in a range of fields that has made him so successful during his two years in Gothenburg, first at the Department of Cell- and Molecular Biology and then at the Department of Plant and Environmental Sciences where he is doing research on oat. Oat is beneficial for the human body and can diminish the risk of a heart attack. But it is also difficult to digest.

'One third of the oat grain is hull that is rich in fibre content. It is virtually indigestible for humans because it contains lignin which also impairs the digestibility

“**One idea is to mix lignin with asphalt to make roads stronger. Another idea is to use it in wood to construct more solid furniture.**”

‘I’ve eaten herring, reindeer and meatballs and they all taste really good. But I like to eat Swedish food in an Indian way – that is to spice it up with some chilli. Swedes do the same, but the other way around; they eat Indian food in a Swedish way.’

Being the inquisitive man that he is, he continuously reflects over different things he comes across. Here are some thoughts about Guest Services at the University of Gothenburg.

‘I came here in July 2008 and got a wonderful reception. Light summer evenings and people sunbathing in the park were all new to me. My supervisor, Doctor Marc Pilon, invited me for dinner with wine at Joe Farelli’s on the Avenue. I don’t usually drink alcohol and certainly not with a distinguished Doctor. But I like it that things are so informal here. People are very friendly and helpful. But one problem that the University must solve is housing. There should be an apartment plan for those who are staying more than six months and are non-students. My Department was very helpful, though, and found an apartment that I now share with another Indian post doctor. Every time I return from abroad, this place really feels like home.’

GUEST SERVICES ALSO arranges different happenings, which Vivekanand thinks is a very good idea. But they should cost a small fee.

‘Not long ago I was invited to a Life Science day in Lysekil. I didn’t go because I got involved in something else. But if I had paid something for the event, I’m sure I would have made the appointment somehow.’

Vivekanand also has some suggestions to Västtrafik, which runs the city buses and trams.

‘The communications here are really good and it was for instance wonderful the way Västtrafik catered to people during Göteborgsvarvet. But I think the bus stop shelters should be bigger; as it is today they don’t really protect from rain. And they should have women announce the next stop because women’s voices are more distinct than men’s. And the stop display should not just say what the next stop is, but also when we will be there, for instance “Tynnered 10:30”.’

IN SEPTEMBER, Vivekanand will go to Norway to start a new project. This time it is bio ethanol that has caught his interest. But before that he will return to India for a very special purpose – to get married.

‘Things change in India as in all other parts of the world. But marriages are still often arranged by the parents. The woman’s father meets with the man’s

father, they discuss backgrounds and other things, and step by step a decision is made. I have met my future wife only once but I really fell for her immediately. In India the family is much more important than here. Everything I do, good or bad, I share with my parents. If I drink alcohol, eat beef, or even do a small thing like kill an ant, I share it with my parents, and they understand that I’m in a different situation than at home and that I have to adjust.’

THE FACT THAT the family is less important here than in India is perhaps the only thing that Vivekanand is critical of in Sweden.

‘A stable family gives you energy. When everybody is united you feel happy. But a shattered family is something very sad.’

India is a country that is developing fast. Vivekanand explains that this is because there are so many young, energetic people there that work hard for a better life.

‘When you’re successful, there are three persons that are really proud: your parents and your teacher. I visited my old school in February and my teachers were so happy to see me. My past is something I can never forget and in the future I hope to start a school for children less fortunate than me. With them I want to share all the wonderful experiences that I’m filled with. This is something I owe to India and to my parents, to whom I want to dedicate the school.’

Vivekanand says that if there is something you really want, you should not waste any time, but go for it.

‘If there’s a problem, the problem is you. As for the solution to the problem, well that’s you too.’

EVA LUNDGREN

Vivekanand

Family: Parents, five siblings and a fiancée.

Lives: Shares an apartment in Gothenburg.

Works: Is post doctor at the Department of Plant and Environmental Sciences.

Interests: Works most of the day but is interested in making things better.

Dream: To start a school in India.

SUMMARY

How do researchers vote?

► **A STUDY ON TEACHERS** and researchers at Swedish higher education institutions reveals that those in business administration tend to sympathise with the centre-right bloc while sociologists prefer the left.

Faculties to become areas

► **VICE-CHANCELLOR** Pam Fredman wants to reorganise the University. Faculties are outdated and should be replaced by areas, she says.

University facilities are under-used

► **TWO YEARS AGO,** a study showed that most large lecture and assembly halls have a utilisation rate of less than 50%. So what happened? Not much.

The Faculty of Arts to postpone doctoral admissions

► **THE REASON IS** a planned reorganisation of the third-cycle programmes. Yet, the current doctoral students are concerned that this may affect their studies.

The art of expressing oneself

► **RHETORIC IS IN STYLE.** A University-wide course sets out to help second-cycle students improve their skills.

Pedagogical prize winners

► **FOR THE FIRST TIME,** the winners of the team prize include librarians. The individual prize goes to Carl-Magnus Olsson at the Department of Applied IT.

Excuse me, may I record your lecture?

► **GU JOURNALEN TAKES** a look at what goes and what doesn’t if you are thinking of recording lectures, putting material on YouTube or sharing information on the Internet.

The authoress as a tragic hero

► **‘THE MISERY OF** women is like a blister in culture’, says literary scholar Lisbeth Larsson, who studies Virginia Woolf.

Morning football at Fysiken

► **STURE ALLÉN PLAYS** midfielder and Sölve Ohlander defender when the academics play football.

Mitt bästa sommartips!

Ulf Wagner
UNIVERSITETS-
ADJUNKT VID
INSTITUTIONEN
FÖR MAT, HÄLSA
OCH MILJÖ

– Gör en utflykt till underbara Läckö slott, längst ute på det fagra Kållandsö. Historia, kultur och Västra Götalands godaste bakverk på Café Stallet.

Katarina Gårdfeldt
FÖRESTÅNDARE
PÅ GÖTEBORGS
MILJÖVETENSKAP-
LIGA CENTRUM

– Läs Cilla Naumanns senaste bok "Cirklarna runt" om stadens förtätning, livets skeende och hemkänsla. Om du inte hittar den, ta en annan bok skriven av Cilla Naumann, alla är lika bra.

Rick Wicks
DOKTORAND VID
INSTITUTIONEN
FÖR NATIONAL-
EKONOMI

– Jag kommer från Anchorage i Alaska. Vår sommarstuga där ligger på samma latitud som Sundsvall. Jag tycker om de långa ljusa sommarkvällarna som smälter in i natten, utan att det blir riktigt mörkt.

Karin Svedholm Petersson
REGISTRATOR I
VASAPARKEN

– Har du inte upptäckt Sommar-norge ännu? Gör det! På ett bekvämt avstånd finns ett absolut toppenresmål där ens sinnen blir uppfyllda av naturens skönhet. Och jag lovar – du glömmmer aldrig resan!

Börje Haraldsson
VICEDEKAN PÅ
SAHLGRENSKA
AKADEMIN

– Mitt tips är att lämna Göteborg då och då. Varje sommar åker jag ner en dag till Varberg, denna fantastiska fina stad. Jag brukar strosa runt, sätta mig i skuggan och läsa en bok. Det är en av livets höjdpunkter.

– Per-Ingvar Brånemark står bakom ett av universitetets mest framgångsrika forskningsresultat någonsin, förklarar dekan Olle Larkö.
Foto: Johan Wingborg.

Titan à la Brånemark

Den 10 maj invigdes en utställning om en av SA:s största kändisar: Per-Ingvar Brånemark.

PROFESSOR EMERITUS Per-Ingvar Brånemark står bakom ett av Sahlgrenska akademins mest framgångsrika och kommersiellt gångbara forskningsresultat. Han utvecklade en metod att förankra proteser direkt i skelettet som han kallade för osseointegration.

Den permanenta utställningen på

Sahlgrenska akademien kom till för att berätta historien bakom forskningen och upptäckten. Tidigare fanns det en utställning på Carlanderska sjukhuset, där Per-Ingvar Brånemark hade sitt kontor innan han gick i pension, som bestod av exempelvis olika instrument och titanskruvar.

DEN NUVARANDE utställningen skapades av firman DearArea och är en installation där 8 metallplattor bärs upp av tjocka röda trådar i taket.

– En stiliserad form av mänskliga vävnader, som möter främmande material, säger Sara Lindström, creative director på DearArea.

Utställningen, som invigdes av dekan Olle Larkö, är i form av text, bilder och bildspel. Sedan upptäckten har det skrivits 150 avhandlingar i ämnet osseointegration, och därtill cirka 1 000 artiklar, bara här i Sverige.

ANNA FRÖDEBY

Kravmärkt på menyn

Johan Fogell är köks- och restaurangchef på Lyktan. Foto: Anna Frödeby.

Större delen av restaurang Lyktans varor är ekologiska. I februari blev de Krav-certifierade.

SEDAN ETT OCH ETT HALVT ÅR serverar restaurang Lyktan i Wallenbergs konferenscenter Kravmärkt kött. Det var ett arbete som den nya köks- och restaurangchefen Johan Fogell satte igång med så fort han började. Ekologiska matvaror var redan innan en stor del i maträtterna på menyn. Certifieringen innebär att restaurangen måste följa de rutiner och regler som ställs. De dagar Kravmärkt kött serveras, skrivs receptet ner och det ska gå att spåra köttet tillbaka till följesedeln.

– En gång om året får vi oväntat besök av en inspektör. Därför är det av yttersta vikt att vi följer rutinerna som finns uppsatta vid varje matlagningstillfälle då Kravmärkt kött finns på menyn, säger Johan Fogell. Dessutom ska skärbrådan desinficeras innan och köttet förvaras på separata hyllor i kylen.

– Kostnadmässigt är det två till fyra gånger så dyrt att köpa Kravmärkt kött, säger Johan Fogell.

Att det är så pass stor prisskillnad tror Johan beror på småskalighet, det är inga jättegårdar som föder upp djur på detta vis.

EFTERSOM RESTAURANGEN inte har samma vinstkrav som privata är det lättare att följa universitetets policy om Kravprodukter.

Som konsument köper Johan ofta Krav-kött, dels på grund av att det ofta håller en högre kvalitet, dels av omtanke om djuren.

– Jag tycker att det är bra med Kravproducerad mat men det finns en risk för överdrivna förväntningar. Kunder kan tro att de handlar ekologiskt och närproducerat bara för att korven till exempel heter Onsalakorv. Folk vill väl men det är inte så lyckat alla gånger, säger Johan Fogell.

ANNA FRÖDEBY

Han tar ner Kristus från korset

REPORTAGE

TEXT: EVA LUNDGREN

FOTO: JOHAN WINGBORG

- I Nya testamentet står ingenting om att Jesus nödvändigtvis dog på korset, förklarar Gunnar Samuelsson. Han har just disputerat på en avhandling om korsfästelser under antiken - och har dragit den uppseendeväckande slutsatsen att några sådana knappt verkar ha ägt rum, vilket fått massmedierna att jaga honom.

Hur har han då kommit fram till det här? Jo, genom att kolla källorna. För konstigt nog verkar ingen under kristendomens 2000-åriga historia gjort det på detta sätt förrän nu.

Nedtagningen från korset av Rembrandt van Rijn, 1634, Erimitaget, S:t Petersburg.

Gunnar Samuelsson

Yrke: Forskare samt pastor i Svenska Missionskyrkan.

Aktuell: Har nyligen disputerat på avhandlingen *Crucifixion in Antiquity: An Inquiry into the background of the New Testament Terminology of Crucifixion*.

Familj: Hustrun Linda samt fem barn, varav tre är trillingar.

Bor: På Hönö.

Intressen: Utdöda språk, barn samt fotografering.

Gillar: Att göra det knasiga eller oväntade.

Länkar: http://svtplay.se/v/2023426/dog_jesus_verkligen_pa_korset

www.youtube.com/watch?v=4aml3Oh9oyE

EGENTLIGEN HAR GUNNAR Samuelsson alldeles för fullt upp för att hinna oroa sig över hur hans forskning ska tas emot av världens två miljarder kristna. Dessutom är han van vid att göra omgivningen konfys, bland annat när han för 23 år sedan förvandlades från en trasslig 21-åring till troende kristen.

– Av fyra undervisande lärare har en gått i pension, professorn försvann till Lund och med tiden också min doktorandkollega. Så samtidigt som jag gjorde klart min avhandling var jag ensam ansvarig för och undervisade på alla kurser, skötte administration samt handledning av tretton uppsatsskrivande studenter inom ämnena Nya testamentet och nytestamentlig grekiska. Dessutom har jag fem barn, bland annat trillingar som fyller två år i sommar.

DET HAR INTE BLIVIT mycket sömn de senaste två åren, men å andra sidan har Gunnar Samuelsson alltid haft en hög arbetskapacitet.

– Ibland förstår jag att det blivit för mycket även för mig eftersom jag knappt vet vad jag håller på med. För ett tag sedan körde jag bil i stan och visste plötsligt inte var jag var. Jag kom på den smarta idén att ringa min fru och fråga, men insåg snart att idén inte var så klok. En annan gång stod jag framför dörren till min arbetsstuga och tryckte på bilnyckeln, irriterad över att dörren inte låste upp sig, samtidigt som jag funderade över vad det var för bil som stod och blinkade nere i backen. Och det har hänt att jag inte haft en aning om vilken föreläsning jag ska hålla utan har fått fråga mina studenter.

GUNNAR SAMUELSSON ÄR annars en person som älskar att sitta böjd över dammiga böcker och fundera över glömda gåtor. Utdöda språk som latin, arameiska samt antik grekiska och hebreiska hör till sådant som får honom att glömma det mesta.

– Eftersom dessa språk inte längre talas går de bara att förstå genom grammatiska analyser. Ibland innehåller textfragmenten endast halva meningar, då är de förstås extra svåra att tyda. Men plötsligt kan en text öppna sig och en röst komma fram som varit tyst i kanske 2 000 år. Inte mycket går upp mot den upplevelsen!

Även om kristendomen knappast står och faller med korsfästelsen är förstås föreställningen om hur Jesus dog djupt rotad, både inom och utom kyrkan. Så hur kom Gunnar Samuelsson egentligen på att ifrågasätta det?

– Jag funderade över vad en korsfästelse egentligen är. De allra flesta har en bestämd uppfattning men när man läser Bibeln på originalspråk står det faktiskt inte så mycket om det.

HANS FÖRSTA TANKE VAR att undersöka den historiska bakgrunden till korsfästelserna och därför började han med det standardverk som den kände teologiprofessorn Martin Hengel skrivit.

– Det underliga var att när jag kontrollerade refe-

renserna visade det sig att författarens slutsatser ofta saknade täckning.

Två grekiska ord står i centrum för Gunnar Samuelssons forskning: (ana)stauroun, som brukar tolkas som korsfästelse samt stauros som översätts med kors.

– Jag bestämde mig för att en gång för alla ta reda på hur dessa ord egentligen användes under antiken. Under drygt tre år läste jag antikens samtliga tillgängliga upphängningstexter i alla deras varianter, från Homeros till verk från det första århundradet efter Kristus, för att undersöka alla olika situationer där dessa ord förekommer.

Det visade sig att (ana)stauroun användes i samband med upphängningar av en mängd olika slag, både om vinrankor, en harpa på väggen och om en död människa på en påle.

–Stauros, som i alla ordböcker översätts med kors betyder snarare påle, bjälke, eller något liknande. Ju mer jag undersökte texterna desto mer klar blev jag över att vi inte vet om det vi idag menar med korsfästelse förekommer i de antika skrifterna. Men jag påstår inte att

människor inte någonsin blev korsfästa, bara att vi inte vet så mycket om det.

Att ingen förrän nu kommit på att på detta sätt undersöka vad ursprungstexterna egentligen säger, låter ganska häpnadsväckande.

– Tidigare forskare har antytt att en del översättningar verkar oriktiga eller för precisa men ingen har sedan följt upp kritiken. De stora vetenskapliga upptäckterna verkar ofta vara ganska enkla och jag är nog lite barnslig av mig och tycker om att ställa de där enkla frågorna.

VAD STÅR DET DÅ om Jesu död? Egentligen bara att han på något sätt blev upphängd för att bli avrättad, kanske på ett kors, kanske på en påle eller på något annat.

– Jag har blivit anklagad för att vilja riva ner den kristna tron, men jag är själv pastor och absolut inte intresserad av något sådant. Däremot tycker jag att det är viktigt att läsa det som faktiskt står i texterna, inte det man tror att det står. Vi ska läsa på raderna, inte emellan. I det arbetet kan forskningen hjälpa till. Vetenskapen uttalar sig egentligen inte om sanningen, utan bara om det som kan vägas och mätas. Vi kan konstatera att det finns texter om gudar och kärlek. Vad dessa texter säger kan studeras och det kan man dra vetenskapliga slutsatser av. Men det betyder inte att man har löst problemet om kärlek finns eller inte. Vi kan inte lösa frågan om subjektets vara eller inte vara, bara studera de spår det lämnar. De vetenskapliga metoderna redovisas öppet på ett sätt som alla kan vara överens om. Sedan kan var och en ta ställning till resultaten.

ÄVEN OM GUNNAR Samuelssons forskning har rört upp känslorna på sina håll har han främst fått positiva reaktioner. Exempelvis var hans opponent, docent Erkki Koskeniemi, översvallande.

”**Plötsligt kan en text öppna sig och en röst komma fram som varit tyst i 2 000 år**”

Gunnar Samuelsson med sina fem barn. – Om det hade varit ett arbete att vara trillingfar hade jag sagt upp mig för länge sedan. Men självklart är jag väldigt glad över mina stora familj.

– Han sade att varken han själv eller någon annan närvarande i den fullsatta hörsalen någonsin kommer att skriva en så viktig bok. Och redan på väg till disputationen hörde ett tyskt förlag av sig om att ge ut avhandlingen. Samma dag började beställningar komma in från olika länder och det har varit en del cirkus i medierna efter disputationen.

Det Gunnar Samuelsson önskar mest just nu är att få sova lite längre på nätterna. Det har bara undantagsvis blivit mer än ett par timmars sammanhängande sömn.

– Om det hade varit ett arbete att vara trillingfar hade jag sagt upp mig för länge sedan. Men självklart är jag väldigt glad över min stora familj.

Eftersom han inte kan tänka sig något roligare än att forska och undervisa hoppas Gunnar Samuelsson få fortsätta med det, antingen i Sverige eller utomlands, när vikariatet snart löper ut.

– Men det kan också hända att jag hoppar på något helt annat. Jag gillar sådant som är lite vansinnigt, det finns något tryggt i att göra det som ingen väntar sig.

36 år av fotarbete

REPORTAGE

TEXT: LARS HJERTBERG

FOTO: JOHAN WINGBORG

– **JAG TITTADE LITE I MIN ALMANACKA** från 1972 och där stod det ”Match” vid åtminstone två tillfällen. Men det regelbundna fotbollsspelet kom nog inte igång förrän 1974, säger Sture Allén som vid den tiden kombinerade sitt strategiska halvbacksspel med en professur i språklig databehandling vid Göteborgs universitet.

Trettiosex år senare, en tidig majmorgon på Fysiken, rullar bollen lika säkert som någonsin på sjuttioalet. Bara med den skillnaden att torsdagsmorgnarna sedan 1980 bytts ut mot onsdagar:

– Det var en stor vänlighet mot mig. Som ledamot av Svenska Akademien var det omöjligt att utebli från torsdagens sammanträden, säger den nu 81-årige Allén som efter en sträckning i ena vaden valde att lägga fotbollsskorna på hyllan för tre år sedan.

– Så länge kommer inte jag att hålla på, säger systemutvecklaren Christian Sjögreen som fyller 67 i år och som varit med ända sedan starten. Han och Sture Allén har under årens lopp samarbetat kring en lång rad projekt. Nationalencyklopedins ordbok och morgonfotbollen inräknade. Det Sjögreen inte vet om lexikografiska spörsmål är inte värt att veta – och är det någon som klart och redigt kan redogöra för sjuttioalets tre prestigefyllda matcher mot Göteborgs Datacentral är det just Sjögreen:

– Jag kommer särskilt ihåg den andra matchen. Vi förlorade med 3–0 sedan jag gjort deras tredje mål ...

LINGVISTEN LARS-GUNNAR ANDERSSON blev den förste ”gästspelaren” som släpptes in i den ursprungliga

FRÅGA: Vilken traditionstyngd universitetsverksamhet i Göteborg har fostrat två ledamöter i Svenska Akademien?

LEDTRÅD: Dess övningar genomförs företrädesvis i t-shirt och kortbyxor.

SVAR: Morgonfotbollen på Fysiken.

kretsen av akademiker med specialintresse för nordiska språk.

– Kanske den mest enbenta av oss alla, lyder eftermälet om den välbekanta radiorösten som sedermera blev professor i modern svenska.

Engelskprofessorn Sölve Ohlander – årsbarn med Christian Sjögreen – anslöt sig till fotbollsgänget året efter disputationen 1976.

– På den tiden var jag mer av en målfarlig target-player, säger Ohlander som de senaste säsongerna intagit en defensivare position. Men kvickheten, i såväl tanke som steg, är ograverad och skvallrar om åren då Ohlander från Ullevi TK var en av landets mest lovande tennisjuniorer.

Till den akademiska bredden bidrog tidigt också professorn i musikvetenskap, Olle Edström, som efter tre decennier, fortfarande pålitligt möter upp varje onsdagsmorgon.

SPRÅKVETARNA SOM SATTE BOLLEN i rullning 1974 funderade säkert inte särskilt mycket över att de etablerade en ny tradition vid sidan av de gamla bekanta: promovningar, doktorshattar och lagerkransar.

– För mig är det helt enkelt så att livet bland annat består i att sparka boll. Våra matcher hade prioritet framför alla andra uppdrag, säger Sture Allén som i samband med sina åtaganden för Svenska Akademien ofta får anledning att diskutera fotboll med den mycket intresserade kollegan på stol nummer 9: Torgny Lindgren.

Sedan 1999 har De aderton också ett särskilt gott öga till verksamheten i Östgötaklubben Mjölby Södra IF:s damsektion.

– De skrev helt enkelt och frågade om vi kunde tänka oss att sponsra dem. I gengäld har vi fått en vimpel, vet Sture Allén, med eget förflutet i både Färjenäs IF och den svartgula dräkt som tillhörde Vasa läroverks lag.

Själv bekänner Allén, på stol nummer 3, sympatier för IFK Göteborg – men har som närmaste akademigranne en tvättäkta gaisare i Bo Ralph. När Ralph, professor i nordiska språk, år 1999 valdes att efterträda Torgny Segerstedt hade han redan hunnit avsluta sin aktiva karriär med morgongänget.

– Det var visst något med benet, tror Allén.

– Fast han var med in på 1990-talet. Jag började 1989, och minns att han stolt berättade om ett tillfälle när han hade fått träna med en italiensk klubb, säger engelskprofessorn Gunnar Bergh vars teknik fortfarande firar stora triumfer i Fysikens idrottshall. En gång var han basketspelare på elitnivå.

DEN HÄR TIDIGA MORGONEN i maj finns det också en ex-allsvensk volleybollspelare med på plan – Christian Sjögreens brorson och namne är en av flera kulturarbetare som med åren anslutit till humanisternas lek med bollen och bidragit till att föryngra spelarkadern.

Där finns också kulturjournalisten Mikael Löfgren i en tröja som avslöjar support för Östers IF, och där ger en trio musiker ur Göteborgsoperans orkester påtagliga bevis för att fotboll och musik hör ihop. Skickligast

av dem alla är kanske cellisten David Bukovinszky, som briljerar med känsliga mottagningar och tvåfotsdribblingar i hög fart.

TRETTIOSEX ÅR I FOTBOLLENS TJÄNST har förstås fört med sig både varm vänskap och en rad roliga anekdoter. Säg till exempel ”gellerstammare” och alla invigda vet att det syftar på Martin Gellerstams eleganta nick i eget mål en olycklig onsdag någon gång i slutet av förra seklet.

– På den tiden var han redaktör för Svenska Akademiens ordlista – men vi väntar visst ännu på att det uttrycket ska komma med i boken, skrattar Sölve Ohlander.

För egen del samarbetar Ohlander sedan några år med kollegan Gunnar Bergh och Christian Sjögreen kring ett fotbollslexikon. Ett lexikon som är tänkt att avhandla alla tänkbara ord och fraser som hör fotbollsporten till. Från engelska till svenska, och svenska till engelska.

– Och så har man ju fått träffa en massa folk man annars aldrig kommit i kontakt med, säger Sjögreen och berättar om kanslichefen vid konstnärliga fakultetskansliet – Nils-Olov Halling – som efter ännu en i raden av morgonmatcher drog en djup suck i omklädningsrummet:

– En hel vecka kvar till nästa gång ...

En kvartett rutinerade, men ständigt lika målsugna akademiker. När Sture Allén (två från vänster) 1974 tog initiativ till morgonfotbollen satte han en verksamhet i rullning som fått sitt eget liv.

En gång var engelskprofessorn Gunnar Bergh basketspelare på hög nivå. Blicken för spelet har han tagit med sig till fotbollsplanen där han ständigt söker platsen för en genomskärare.

FOTBOLLSFAKTA

Sture Allén (f. 1928)

POSITION PÅ PLAN: mittfältare.

POSITION UTANFÖR PLAN:

professor emeritus vid Göteborgs universitet. Ledamot av svenska akademien sedan 1980 – dess ständiga sekreterare 1986–1999.

FAVORITLAG: IFK Göteborg.

Gunnar Bergh (f. 1956)

POSITION PÅ PLAN: mittfältare.

POSITION UTANFÖR PLAN: professor i engelska vid Mittuniversitetet i Härnösand.

FAVORITLAG: Halmstad BK och Frillesås FF, där Gunnar Bergh själv är styrelseledamot.

Sölve Ohlander (f. 1943)

POSITION PÅ PLAN: försvarsspelare.

POSITION UTANFÖR PLAN: professor emeritus vid Göteborgs universitet.

FAVORITLAG: IFK Göteborg och FC Barcelona.

Christian Sjögreen (f. 1943)

POSITION PÅ PLAN: försvarsspelare.

POSITION UTANFÖR PLAN: systemutvecklare på institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet.

FAVORITLAG: Malmö FF.

Gör om, gör rätt eller lägg ner!

EN AV DE MEST revolutionerande förändringarna som modern teknik har lett till är dess förmåga att ge "alla" människor möjlighet att kommunicera med "alla" andra. Massmedierna har aldrig varit för massan som nu. Tekniken är som gjord för universitetens kommunikation till allmänheten, perfekt för tredje uppgiften.

Det är svårt att förklara varför människor bloggar, men en sak är säker: för forskare och lärare är bloggandet ett sätt att öka synligheten och bygga det egna varumärket samtidigt som det bidrar till akademins tredje uppgift. Från universitetets perspektiv är det attraktivt att samla forskarnas blogginlägg och visa mångfalden av aktivitet. Ett sådant initiativ visar spännande människor som bedriver

spännande projekt och tydliggör att vårt universitet är den spännande plats som den verkligen är.

Göteborgs universitet är ett av universiteten som har insett detta – länken till bloggar ligger på GU:s hemsida och texten lyder: "Många av våra forskare och studenter är aktiva bloggar och skriver återkommande om aktuella och brännande ämnen inom allt från biologi och politik till pressfrihet, vulkaner och livet i havet."

AHA. ALLTSÅ ÄR GU EN spännande plats! Men sedan kommer misslyckandet. Istället för att vara ett dynamiskt flöde fyllt med en mångfald, presenteras en lista med länkar till andra platser som kanske innehåller något – eller som kanske sedan länge

är döda. En lista med länkar är inte spännande. En lista med länkar är ett antiklimax och förvandlar sidan till en trist, statisk katalog. Länklister som fenomen dog runt 1996.

Sedan försöker vårt universitet twittra. Ett lite gulligt och totalt märkligt försök som 178 följer. GU följer i sin tur elva institutioner och två privatpersoner (båda webbansvariga, en i Lund och en i Borås). Twitter beskrivs ofta som en dialog, men institutionerna pratar inte med varandra via twitter. Och är GU verkligen mer intresserat av webbansvariga på andra orter än den egna personalen?

Närvaron på Facebook är otroligt rörig och verkar mest styrd av studententusiaster på olika nivåer. Den enda snygga presentationen av Göteborgs

universitet inom sociala medier är på Wikipedia. Relativt välskriven utan alltför många eller märkliga fel, men detta är knappast något GU kan ta åt sig äran för.

DETTA ÄR NATURLIGTVIS en väldigt översiktlig översyn av GU inom sociala medier men även en sådan här ytlig översikt tyder på bristande insikt, mål och plan – gör om, gör rätt eller lägg ner.

MATHIAS KLANG

UNIVERSITETSLEKTOR VID INSTITUTIONEN FÖR TILLÄMPAD IT, OCH ENTUSIASTISK BLOGGARE BLAND ANNAT PÅ HTTP://TECHRISK.SE/, DESSUTOM TWITTRARE PÅ @KLANG67.

KÅSERI

Administratören och Sankte Per

Professorn hade avslutat sin jordevandring efter ett långt och strävsamt liv, kantat av officiella utmärkelser och hedersbetygelser. Under sin klättring på den vetenskapliga karriärstegen hade han nått höga akademiska positioner genom att ständigt trampa på sina konkurrenter. Till akademikerns mest utpräglade egenskaper hörde hans ständiga angrepp på alla administratörer i universitetsvärlden. Han ansåg, likt många kolleger, att de tog alltför stora resurser i anspråk och dränerade forskarnas allt magrare kassor. Nyckelorden i mannens argumentering var "mindre byråkrati" och "mer makt åt lärarna och forskarna". Han menade att, i takt med att de ekonomiska bidragen från kungen sinade, så skulle forskarna och lärarna själva ta över de administrativa uppgifterna inom universitetet, även om ingen av dem var formellt utbildad för detta och inte heller särskilt bevandrad i byråkratins irrgångar. En intet ont anande doa-doa-kör röstade därför fram professorn till allt högre administrativa befattningar, med bevekelsegrunden att en amatörbyråkrat knappast kunde ställa till mer elände och oreda än ett proffs.

Ryktesfloran kring professorns göranden och låtanden växte och mannen blev alltmer isolerad från verkligheten utanför tjänsterummet. Snart svarade han varken på skriftligt eller muntligt tilltal längre.

En morgon vaknade inte professorn ur sina framtidsdrömmar. En elak hjärtinfarkt hade satt stopp för hans jordevandring. Snart stod föremålet för alla oratorier (barfota och iförd vit, tunn dress) framför Sankte Pers port och huttrade. Många av hans belackare hade visserligen önskat honom till en betydligt varmare plats men denna önskan hade inte infriats. Envis, som professorn var, vägrade han konsekvent att gå neråt.

Den kritiskt granskande, forne forskaren rös i snålblåsten och fann att pärlporten saknade ringklocka. Han började otåligt dunka med båda händerna på den massiva dörren.

– Va' e' de' för ett djävla oväsen? vrålade en myndig stämman från den andra sidan.

Porten öppnades på glänt och Sankte Per uppenbarade sig snart i hela sin respektingivande gestalt.

– Va' e' de' som står på? Å herru, va' gör du här? frågade han den barbenta varelsen.

– Jag kräver att få komma in, svarade professorn på sitt dominanta sätt. Jag känner minsann till alla lagar och förordningar och vet vilka rättigheter jag har. Om någon är berättigad till himmelrikets härligheter så är det jag!

– De' va' som faen, muttrade Sankte Per. Men e' du verkligen säker på att du har kommit rätt? undrade han försynt.

– Jajamensan, det har jag vetenskapliga bevis på, replikerade professorn och underströk att det var ytterst sällan som han hade fel.

– Ja' får se om min Eudora ruvar på nåt upplyssande e-mail i sitt sköte, sa Sankte Per och försvann ur dörröppningen.

PROFESSORN KUNDE HÖRA hur portvakten knappade in mängder av kommandon i sin himmelska dator.

Det dröjde en bra stund innan han åter visade sig i himlaporten.

– Du va' banne mej en märklig man, sa Sankte Per. Tänk så mycke' du har lyckats ställa till me' under ditt jordeliv!

Professorn sträckte på sig av stolthet. I andanom hörde han redan änglakören sjunga hans pris.

– Ja, jag har alltid gjort min plikt, sa han. Och det är jag stolt över. Det är många viktiga beslut jag har fattat till mänsklighetens fromma.

– Å en hel del för ditt eget bästa osså, inflikade Sankte Per lite syrligt. Men ja' e' en hygglig skit och vill va' snäll mot dej. Du påstår att du va't en resurs för högskolefolket på jorden. Men har du nå'n aaning om hur många människor du har gjort ledsna och besvikna genom dina beslut?

Professorn stod fullständigt förstummad. Kunde det verkligen finnas så otacksamma människor?

– Du ska ha klart för dej, betonade Sankte Per, att det är en hel del av dessa människor som väntar på dig bakom porten. E' du verkligen beredd att umgås med dina ovänner i all evighet?

Professorn rös av obehag. Och anträdde långsamt sin vandring nedåt. Mot varmare revir.

GUY HEYDEN

PROFESSOR EMERITUS

REPLIK

GU måste vara tillgängligt för hela staden

GÖTEBORG LANSEAR SIG SJÄLV som kunskapsstad. Universitetet är ett av de stora i Skandinavien. Men segregationen, i kombination med GU:s fokus på att formera sig som ett city-universitet, har inneburit att universitetet för många göteborgare framstår som en värld man inte har tillgång till. I GU:s uppdrag finns ett åtagande att vara tillgängligt för alla människor i hela staden. Detta är en stor utmaning för hela högskolan, inte minst för de konstnärliga ämnena. Det är också utgångspunkten för GU:s och Chalmers satsning på Centrum för urbana studier, lärande och konstnärliga praktiker i Hammarkullen. Centrumet möter alltså ett anständighetskrav om synlighet och närvaro i hela staden.

Men centrumet har också ambitionen att hitta former för att knyta an och låta de erfarenheter och kunskaper som finns företrädda hos i Angered boende kulturarbetare, konstnärer, lärare, vetenskapsmän och andra, berika GU. Centrumet vill arbeta fram former för hur globaliseringsens lokala avtryck kan bli en del av en läroprocess som får hela GU att utvecklas och växa. Då kan vi med en annan tyngd än idag tala om Göteborg som kunskapsstad.

Bo Rothstein har i en artikel i förra numret av GU Journalen kritiserat denna satsning. Den skulle vara utan "beprövad erfarenhet". Faktum är att centrumet är en utveckling av ett arbete som institutionen för socialt arbete bedrivit i liten skala under snart 25 år i olika delar av Angered och som så sent som 2008 lovordats av Högskoleverkets utvärderare. Centrumet tar till del också sin utgångspunkt i det pedagogiska nyorienteringsarbete som Lasse Fryk och Bosse Forsén blivit prisbelönade för av vetenskapssamhället.

Ömsesidigt utbyte

Bo Rothstein hävdar också att det inte "hämtats in information från andra lärosäten som gjort liknande satsningar", han tycks tro att centrumet ska göra som Södertörn och andra lärosäten runt om i Europa som lokaliserar sig i förorten och erbjuder universitetskurser till de boende på ort och ställe. Det är inte så, centrumet har ingen ambition att hålla kvar Angeredborna i Angered. Centrumet ser det som viktigt att de unga i Angered blir medvetna om att högskolan är en möjlighet, att de blir

varse sin rätt till högre utbildning. Därigenom ser de också sin rätt till och delaktighet i staden. Centrumet vill bidra till att skapa ett ömsesidigt utbyte mellan periferi och centrum. Detta är ett sätt att stärka det generalistiska tänkande som GU, liksom Bo Rothstein, ser som viktigt. Centrumet är inte ett uttryck för positiv särbehandling.

Däremot ska dess verksamhet, liksom hela GU:s, på olika sätt inspirera folkhögskolor, föreningar och andra till att skapa förberedande kurser så att dagens "begåvningsreserv" kan tas tillvara och därigenom stärka universitetet och bidra till stadens och samhällets utveckling.

En annan tanke med centrumet är att vara en mötesplats för olika institutioner vid GU och Chalmers och av olika skäl vill lägga enstaka föreläsningar, kurser eller delar av kurser i Hammarkullen. Så har arkitektur, kulturvård, socialt arbete, journalistutbildningen, lärarprogrammet, Museion, globala studier och flera konstutbildningar redan utnyttjat eller signalerat att de vill använda sig av denna möjlighet. Det är genom de möten som uppstår i detta utbyte som centrumet kan utveckla nya tvärvetenskapliga forskningsprojekt och nya kurser, framför allt på avancerad och forskarnivå.

Ett av centrumets fokus är att problematisera relationen mellan plats, identitet och lärande. Centrumbildningen ser de processer av ojämn utveckling som kännetecknar Göteborg och vill genom att till exempel skapa tvärvetenskapliga kurser, där arkitekter, lärare, socialarbetare, poliser, socialmedicinare, konstnärer och andra tillsammans studerar stadens möjligheter till utveckling genom kollektiva läroprocesser, vägleda av strävan att fördjupa demokratin och ge alla invånare förutsättningar till ett likvärdigt medborgarskap. Centrumet intresserar sig för utbildningens, forskningens och konstens plats i dessa läroprocesser.

Kompetens inom många områden

Bo Rothstein skriver också att det är "tunt med internationell vetenskaplig publicering inom området" hos ledningen för verksamheten. Det är sant, men centrumets föreståndare är varken kulturgeograf eller stadsplanerare och har därför inte publicerat sig i Urban Studies tidskrifter. Publicering och kompetens finns inom de teman

om ungdom, kultur, lärande, skola, kulturella uttryck och segregation som utgör centrumets kärnfrågor.

Bo Rothstein undrar hur GU ska "hävda sig framöver som ett starkt forskningsuniversitet" om man gör den här typen av satsningar. Centrumet i Hammarkullen är involverad i Mistras Urban Future, det vill säga i det arbete som nu gör Göteborg till ett internationellt centrum och en excellent miljö för hållbar stadsutveckling. Chalmers och GU lyckades, i hård konkurrens med rikets andra universitetsstäder, skriva den ansökan som forskningsstiftelsen Mistra uppfattade som den mest kvalificerade. Detta innebär ett antal hundra miljoner som också kommer att stärka GU. Det är av yttersta vikt att GU utvecklar de excellenta miljöer Bo Rothstein vill se en tydligare satsning på. Men ett universitet måste också förhålla sig till den sociala verklighet det verkar i. Det handlar om att hålla minst två perspektiv i huvudet samtidigt.

OVE SERNHEDA
PROFESSOR
I SOCIALT ARBETE

GÖTEBORGS UNIVERSITET har i samverkan med Chalmers och Göteborgs Stad beslutat att utöka sitt engagemang i norra Göteborg. Syftet är att genom utbildning och forskning skapa en brygga mellan cityuniversitetet och förorten. Som föreståndaren för det nya centrumet, professor Ove Sernhede, på ett väldokumenterat sätt visar i en vidstående artikel bygger satsningen på beprövad erfarenhet från bland annat socionomprogrammet och lärarutbildningen. Centrumbildningen är därför angelägen och har ett starkt stöd från samtliga fakultetsområden. Den är enligt vår bedömning ytterst värdefull inte bara för att bredda studentrekryteringen utan också för att ge nya impulser och fånga upp nya strömningar av godo för både forskning och utbildning vid Göteborgs universitet.

PAM FREDMAN

REKTOR

LENNART WEIBULL

PROREKTOR

SLUTREPLIK

Lokalpolitik viktigare än hög vetenskaplig kvalitet

SVARET FRÅN Ove Sernhede, liksom kommentaren från Pam Fredman och Lennart Weibull, förstärker intrycket av att denna satsning vilar på undermålig grund. Man tycks inte förstå att ett universitet som startar ett Center for Urban Studies (som det heter på hemsidan) där de ansvariga forskarna helt saknar internationell publicering inom området gör sig till åtlöje i det internationella forskarsamhället. Man försöker göra gällande att det skulle finnas tung internationell publicering inom andra områden men någon sådan kan i vart fall inte jag hitta.

Man hävdar vidare att det finns grund för denna satsning genom mångårigt likartat arbete, men ingenstans i beslutsunderlaget återfinns någon redogörelse för vilken kvalitet detta arbete har, vilka resultat som åstadkommit eller om det alls har utvärderats. Att man gjort något länge betyder rimligen inte att det är bra. Att verksamheten lovordats av den svenska högskolebyråkratin säger i detta sammanhang ingenting eftersom måttstocken på kvalitet handlar om vilka avtryck man gjort i det internationella forskarsamhället. Att centrumbildningen är "involverad" (vad nu en sådan omskrivning kan betyda) i ett forskningsprogram som finansieras av Mistra är, som jag visat i annat sammanhang, snarast demeriterande (DN 5/6 2006). I Mistra är det, som jag visat och vilket i huvudsak bekräftats av en oberoende utredning, inte vetenskaplig kvalitet utan politisk lyhördhet som gäller för att få anslag.

Vad Sernhedes, Fredmans och Weibulls svar tydligt visar är att när Göteborgs universitet ska satsa så är det inte internationellt gångbar vetenskaplig kvalitet som gäller utan istället behovet av lokalpolitisk legitimitet. Det bådär inte gott för framtida möjligheter att göra forskningen gällande. Och till sist, om man nu vill "vara tillgängligt för alla människor i hela staden", kunde man börja med att använda universitetshuset i Vasaparken till utåtriktad verksamhet istället för att det, som nu, står tomt, mörkt och tyst kväll efter kväll.

BO ROTHSTEIN

NY PÅ JOBBET

Henrik Oscarsson, professor i statsvetenskap, blir den 1 oktober ny föreståndare för SOM-institutet. Institutet står inför flera förändringar, bland annat en flytt till Campus Linné och en utökning av verksamheten som också innebär nyanställningar.

Nils Hanson, Sveriges Television, blir ny innehavare av familjen Hjörnes gästprofessur i praktisk journalistik. Han har bland annat varit chef för Uppdrag granskning, vars program belönats med Stora Journalistpriset, Guldspaden och en rad internationella priser.

2009 gav han ut läroboken *Grävande journalistik*.

Margareta Wallin Peterson, prorektor vid Göteborgs universitet, är ny ledamot av Århus universitets styrelse. Utnämningen är ett av många led i strävan att stärka samarbetet mellan lärosätena.

Martin Hedesström, tidigare forskare vid psykologiska institutionen, är nyanställd forskningsrådgivare med inriktning mot samhällsvetenskap och humaniora.

Rangnar Nilsson, doktor i idé- och lärdoms historia, är också ny forskningsrådgivare, med inriktningen utbildningsvetenskap. De har till uppgift att ge administrativt stöd till forskare och ledning genom att koordinera och även utforma forskningsansökningar, samt ägna sig åt uppsökande verksamhet för att stimulera forskargrupper att söka externa medel. Forskningsrådgivarna är placerade vid Forsknings- och innovationsservice på Externa relationer.

Hilding Sjödén är tillfällig chef för personalavdelningen. Christina Nordberg har lämnat uppdraget som personaldirektör.

Björn Larsson och **Tore Sveälv** har nyligen anställts som affärsutvecklare och investeringsansvariga vid GU Holding. Även **Adrian Hedström** är nyanställd vid holdingbolaget för att driva ett projekt om utveckling av affärskoncept inom kreativa och kulturella näringar.

Lena Wängnerud är befordrad till professor i statsvetenskap. Hon forskar bland annat om kvinnors deltagande i politiken.

Per-Olov Landgren, som har mer än fyrtio års designerfarenhet, har befordrats till professor i industridesign.

Bengt Johansson är ny professor i journalistik och masskommunikation. Han forskar om medier, makt och demokrati med särskilt fokus på politiska skandaler, politisk reklam och mediernas bevakning av valrörelserna. I ett aktuellt forskningsprojekt specialstuderar han gamla valaffischer.

Marianne Öfverström är ny sekreterare vid universitetsledningens kansli. Hon lämnar en tjänst som chefsjurist på KTH.

Gudmundur Johannsson har utsetts till professor i hormonell reglering av kroppsmetabolism med inriktning mot neuroendokrin reglering. Han forskar om effekter av långtidsbehandling med tillväxthormon hos vuxna patienter med svår tillväxthormonbrist till följd av hypofyssjukdom. Anställningen är förenad med en befattning som överläkare på Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

Marianne Quiding-Järbrink har utsetts till professor i infektionsimmunologi. Hennes forskning handlar om vita blodkroppars migration efter vaccination och vid infektioner samt om hur tumörer undviker angrepp från immunsystemet.

Martin Bergö har utsetts till professor i molekylär medicin. Hans forskning rör två olika sjukdomar: cancer och accelererat åldrande. Kopplingen mellan sjukdomarna är att båda orsakas av mutationer i så kallade CAAX-protein.

Marianne Jertborn är ny professor i infektionsmedicin. Hon forskar om hur man uppnår ett starkt immunsvår på slemhinnor i tarmar och genitallområdet vid slemhinnevaccination. Anställningen är förenad med en befattning som överläkare på infektionskliniken vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

Marie Stenseke, docent vid institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, har blivit invald i styrelsen för Svenskt Friluftsliv, en paraplyorganisation för friluftsförbund i Sverige. Uppdraget är relaterat till Marie Stensekes forskning om friluftsliv och hennes uppdrag som biträdande programchef i forskningsprogrammet *Friluftsliv i förändring*.

Kaj Blennow vid institutionen för neurovetenskap och fysiologi har tilldelats European College of Neuropsychopharmacology's stora pris. Han får priset för sin forskning inom Alzheimers sjukdom som hållit en hög vetenskaplig klass under decennier.

Ola Sigurdson, professor i tros- och livsåskådningsvetenskap, har tilldelats Karin Gierows pris på 80 000 kronor. Priset delas ut av Svenska Akademien för att belöna hängiven bildningsverksamhet eller kunskapsförmedlande framställningskonst. Hans senaste bok heter *Det postsekulära tillståndet* och handlar om religion inom politisk filosofi.

Ferdinando Sardella, universitetslektor i religionshistoria, har tilldelats Donnerska institutets pris för framstående religionsvetenskaplig forskning. Han får priset för sin avhandling *Bhaktisiddhanta Sarasvati: the context and significance of a modern Hindu personalist*. Avhandlingen handlar om en indisk religiös reformator som var förgrundsgestalt inom bland annat Krishnarörelsen.

Lars Arneborg och **Anna Wählin**, båda docenter i oceanografi vid institutionen för geovetenskaper, har tilldelats Crafoord-fondens forskningsstipendium. Prisutdelare var kung Carl XVI Gustaf.

Fredrik Persson har tilldelats Assar Gabrielssons pris för sin avhandling om genetiska förändringar i tumörer och om hur delar av cancergener kan smälta samman och bilda nya gener. Priset är på 150 000 kronor.

Midhat Ajan Ajanović, som disputerade vid institutionen för kulturvetenskaper förra året, har tilldelats årets Special Contribution to Animation Studies Award vid Animafest i Zagreb, Kroatien. Han får priset för sin livsgärning inom animation och sina böcker i ämnet, i synnerhet doktorsavhandlingen *Den rörliga skämtteckningen*.

Herbert Hochberg, professor i filosofi vid University of Texas, Austin, och specialist på medvetandefilosofi, har utsetts till hedersdoktor vid Humanistiska fakulteten. Det har även **Inger Wikström-Haugen**, före detta chef vid Medicinhistoriska museet i Göteborg, som under fyra decennier byggt upp museet.

ÖVRIGT

Jan Bärmark, professor i vetenskapsteori, har gett ut boken *Jag vet inte*. Boken handlar om att lära känna sig själv och den omgivande verkligheten med hjälp av dialog, humor, poesi, konst, vetenskap, musik och mystik. Förlaget är Carlsson.

Bengt Brülde, universitetslektor i praktisk filosofi, har gett ut en ny bok på Bonnier existens: *Är det viktigt att vara lycklig? Om lycka, mening och moral*. Boken tar bland annat upp frågan om meningen med livet.

Magdalena Petersson McIntyre har skrivit boken *Bara den inte blir rosa: genus, design och konsumtion i ett svenskt industriprojekt*. Boken, som är utgiven på Mara Bokförlag, handlar bland annat om Volvos konceptbil YCC.

Richard W Price, professor vid University of California, har utsetts till hedersdoktor vid Sahlgrenska akademien. Han är världsledande forskare inom aids och har bland annat varit gästforskare i Göteborg. Också **John R Riordan**, professor vid University of Carolina, har utsetts till hedersdoktor. Hans upptäckt av jonkanalen CFTR, som orsakar cystisk fibros, har lett till nya insikter om sjukdomen. Han har också samarbetat med Sahlgrenska akademien.

Är historia viktigt?

HISTORIA HAR BLIVIT underhållning och upplevelser. Att radio och tv använder historia i underhållningen är en sak. Mer förvånande är när även studenter och yrkeshistoriker sätter underhållningsvärdet främst. I recensioner av vetenskapliga verk betonas hur fantastiskt spännande de varit att läsa, mera sällan sägs något om varför undersökningen är viktig. På motsvarande sätt utvärderas föreläsningar och seminarier.

Som motvikt till underhållning och upplevelser vill jag erinra om något som borde vara självklart, nämligen att historia är viktigt. Detta är dock inte helt enkelt, för vad är egentligen viktigt? De flesta historiker – ja, flertalet vetenskapare – anser att viktig humanistisk forskning stimulerar nyfikenhet, ifrågasättanden och kritisk granskning. Viktig forskning slår alltså hål på myter och vänder upp och ner på invanda föreställningar. Men vad säger det om just historia? För ett tydligare besked måste det generella fyllas med liv. Därmed aktualiseras personligt hållna deklamationer, och här är delar av min!

Viktig historia handlar om makt, här könliga maktstrukturer, och deras förändring – och även maktstrukturernas segdragna kontinuitet. Detta kan utforskas på olika sätt, inget är egentligen mera rätt än något annat. Jag pläderar likväl för två punkter som självupptaget tas ur min egen forskning. Trots sin därmed ensidiga karaktär kan mina två punkter enkelt överföras till andra maktstrukturer än kön, till exempel klass eller etnicitet.

FÖRST GÄLLER DET tidsperspektivet. I dag, då historisk forskning både internationellt och i Sverige har en koncentration på 1900-talets förhållanden, är det angeläget att vidmakthålla studier av äldre förhållanden. Inte bara för dess egen skull utan för att det äldre har mer att säga dagens samhälle än vad man kanske skulle kunna tro. Långa tidsperspektiv gör det möjligt att peka ut vad som är segdragna strukturer och vad som har förändrats. Vem tänkte till exempel på att arvslagstiftningens nyordning 1988 var revolutionär? Den historiska bakgrunden i just detta fall är att, med vissa modifikation, var det sedan Hedenhös inte aktuellt att äkta makar skulle ärva varandra. Först 1988, då alltså arvsrätten makarna sinsemellan prioriterades, övergavs det äldre tänkandet kring släkt och manliga släktlinjer blev till familjebaserade släktcirklar, där bägge könen inkluderades.

Min andra punkt gäller synen på historiska förändringar. Varför blev det just så här? För egen del vill jag lyfta fram den sociala praktikens samhälls-omvandlande roll. Det är vad folk har gjort som tvingat fram förändring. Ett konkret exempel gäller äktenskapet. När 1800-talets kvinnor och män avstod från att gifta sig men ändå levde ihop drevs äktenskapslagstiftningen i en mera jämlik riktning. Giftermålsfrekvensen var i denna tid dramatiskt

FOTO JOHAN WINGBORG

Gårdagens normbrottslingar har berett väg för vår tids villkor. Vår tids normbrottslingar skapar framtidens. Mina exempel stödjer därmed klichén att nuet är morgondagens historia.

sjunkande i samtliga klasser i hela Norden. I de nordiska länderna svarade lagstiftarna på samma sätt, med mera jämlika äktenskapslagstiftningar, vilka generellt motiverades med att man ville hålla kvar äktenskapet som främsta samlevnadsform.

DE BREDARE FOLKLAGRENS normbrott väckte bestörtning i samtiden men var samtidigt så omfattande att de tvingade fram förändring. På ett övergripande plan bekräftas därmed hur normativa villkor definierar rådande normer samtidigt som de just därför möjliggör brott mot samma normer. Det är också i denna konfliktfyllda relation potentialen till förändring finns. När till exempel hor upphörde att vara en kriminell handling, ett äktenskapsbrott, år 1937 var det bland annat en följd av att de bredare folklagrens handlingar – brottslingarna blev till slut ganska många – tvingade fram förändring. Lagändringen innebar samtidigt ett dramatiskt skifte. Så långt tillbaka vi har skriftliga lagar har äktenskapet haft juridiskt och ideologiskt monopol på könligt umgänge mellan kvinnor och män. Allt annat har varit kriminellt. När man i vår tid även ger möjlighet för samkönade livsformer inom det äktenskapliga ramverket framgår både den sociala praktikens betydelse, frukten av tidigare decenniernas normbrottslingar, och en väsentlig långsiktig förändring: äktenskapets moraliska funktion är avskaffad, kvar finns dock ekonomin och juridiken. Syftet är delvis detsamma som förut, att hålla kvar en tvåsamhet som tycks vara förunderligt evig.

PÅ ETT MERA KONKRET PLAN bekräftar det ovan sagda vad jag tror är allra väsentligast för att historia ska vara viktig, att den visar möjliga förändringar. Gårdagens normbrottslingar har berett väg för vår tids villkor. Vår tids normbrottslingar skapar framtidens. Mina exempel stödjer därmed klichén att nuet är morgondagens historia. Samma exempel bekräftar också att de bredare folklagren – vad de har gjort – i högre grad än vi kanske tror faktiskt har haft betydelse. Vilka är då vår tids förändrings-skapande normbrottslingar? Kanske det ökade antalet singlar? I likhet med forna tiders avvikelser innebär i alla fall singlarernas livsstil en långsiktig förskjutning av samlevnadsnormerna, från en naturlig och självklar tvåsamhet mot en större mångfald. Vad detta ska resultera i kan vi dock inte veta, bara spekulera om. Likväl klargörs hur våra handlingar i dag skapar morgondagens historia, hur förändringar uppstår. Precis som i dag blir det därmed även i framtiden upp till yrkeshistoriker och studenter att avgöra om det vi gjorde i dag ska räknas som viktigt eller bara ses som underhållande och spännande.

MARIA SJÖBERG

NYBLIVEN PROFESSOR I HISTORIA

PROFESSORSINSTALLATIONEN 2010

FOTO JOHAN WINGBORG

Både fler och färre än vanligt

Vid årets professorsinstallation var 67 professorer kallade - fler än på många år. Men manfallet var stort, endast 40 professorer infann sig.

DET STORA ANTALET INBJUDNA professorer omfattar förutom ordinarie professorer, även adjungerade professorer och gästprofessorer. Manfallet kan delvis förklaras med att ett stort antal nya gästprofessorer har delar av undervisningen förlagd till andra platser i världen.

Fördelningen mellan kvinnor och män var jämn förutom på Handelshögskolan, med bara män, och Utbildningsvetenskapliga fakulteten, med bara kvinnor. Genusperspektivet var något som Maria Sjöberg, professor i historia, tog upp i sitt installationstal: "Vad gjorde kvinnorna när männen skrev historia, HA? Stod dom och putsa' på hans gloria, VA?", sjöng hon inledningsvis – och gjorde en kort historik över de olika förutsättningar som män och kvinnor har haft historiskt och konstaterade att det känns bra att kunna bidra till en bättre könsfördelning inom akademien. Och att kunna skriva historia.

Några minnesvärda citat:

"Som historieforskare kommer man alltid för sent" (Maria Sjöberg, professor i historia).

"Cointegrationen vin-professorer visar ett tydligt samband mellan antalet professorer och vinkonsumtionen" (Joakim Westerlund, professor i ekonometri).

"Vi har världens roligaste jobb – vi får betalt för att vara nyfikna" (Angela Wulff, professor i marin ekologi).

"Professor, nu är det upp till dig att föra vidare dessa drömmar, att få mig att förstå att mina drömmar kan bli verklighet" (Christina Dackling, vice ordförande Göteborgs universitets studentkårer).

HELENA ÅBERG

Professorsinstallation

Läs mer i professorsinstallationskriften! I den finns en presentation av samtliga nya professorer samt installationstalen. Hämta en pdf-version på www.gu.se. En presentation på engelska av samtliga professorer finns på: www.gu.se/english/research/New_professors/

